D R A U G A S

MOKSLAS MENAS LITERATŪRA

ANTROJI DALIS / 1964 — DONELAIČIO — METAI, RUGPIŪČIO 29 / AUGUST 29, 1964 / PART TWO (NR. 204)

KATALIKŲ MOKSLŲ AKADEMIJA

Šeštojo suvažiavimo proga New Yorke

STASYS YLA

Mūsų tautoj per pastarąjį šimtmetį ryškėjo viena pastanga — vaduotis iš kultūrinių varžtų, kuriuos uždėjo svetimieji, vytis Vakarus, siekti kultūros viršūnių. Kultūra pati savyje buvo traukli ir atrodė patarnausianti tautai ne vienu atžvilgiu. Pirmoji mintis šioj pastangoj buvo: šviestis ir šviesti! Ilgainiui pastebėta, jog vienas švietimas dar nepadaro tautos kultūringa. Švietimas paruošia žmones aukštesnei profesijai, sukuria šviesuolių klasę, papildančią miesčionis, pagyvina, paspalvina kultūrinį gyvenimą, bet nestumia jo pirmyn, neveda į kultūros viršūnes.

Jau prieš Pirmąjį didįjį karą susirūpinta, šalia švietimo, skatinti didesnį interesą mokslų ir menų kūrybai. Dėl to 1907 metais atsirado, lyg susitarusios Vilniuje "Mokslo Draugija", o Kaune žurnalas "Draugija" mokslui ir kultūrai ugdyti. Po karo kūrėsi Kaune Lietuvos universitetas, ir ne vienam atrodė, jog ši institucija patenkins minėtus tikslus. Tuo pačiu metu (1922) įsikūrė ir Katalikų mokslo akademija. Vienas jos steigėjų A. Jakštas viešai įspėjo: "Universitetas savo esme nėra mokslo kūrimo įstaiga. Jo artimiausias tikslas yra teikti pasiektus mokslo rezultatus saviems klausytojams, taigi, mokymas, kaip ir gimnazijose, tik aukštesnis".

Tumas - Vaižgantas neabejojo, kad, šalia universiteto, pati Lietuvos valdžia steigsianti ir Mokslo akademiją. Tačiau nei viena valdžia, nors ir skatinama iš šalies, nesiėmė šio uždavinio. A. Jakštas buvo teisus, iš anksto teigdamas, jog valstybė galinti kurti švietimą bei mokymą, bet yra nepajėgi kurti kultūros; tuo turinti rūpintis privati iniciatyva.

Katalikų mokslo akademija, kaip ir vilniškė Mokslo draugija buvo tos iniciatyvos vaisius. Vilniškė Draugija neišaugo, nes liko už laisvos Lietuvos ribų, tuo tarpu kauniškė Akademija, nors ir nedrąsiai pradėjusi telkti jėgas, išsijudino ir savo suvažiavimais laimėjo tiek švietimo įstaigų, tiek paties universiteto dėmesį. Privati iniciatyva pasirodė pajėgi reikštis net ir po to, kai valstybė buvo paraližuota ir jos švietimo organizacijos išsklaidytos. Niujorkiškis suvažiavimas jau tremtyje yra tretysis (pirmas buvo Romoje, antras Chicagoje).

Katalikų Mokslo Akademija nesiekia apimti visus, kurie turi aukštųjų mokyklų diplomus ar mokslo laipsnius. Akademinis diplomas lengviau pasiekti, nei visą gyvenimą tęsti kokį nors mokslinį darbą vienoj srity ar šakojantis į įvairias sritis. Akademijon telkiasi tie, kurie neatleidžia rankų nuo tyrinėjimo, studijų, kūrybos ir tuo daugiau ar mažiau dalinasi su kitais.

Ar tokių žmonių mes turime? Kitados šį klausimą kėlė K. Pakštas ir jam atrodė, kad "pas mus daugiau rūpi diplomai, negu pats mokslas. Bet tai nereiškia, jog šaly nebūtų mokslinės nuotaikos. Ji yra ir ją dar būtų galima pakelti, tik tam reikia švelnesnės globos, atidumo ir rūpestingumo". Šiandien, nors ir niekieno neglobojami, vis dėlto daugelis buvusių akademikų ir nūnai jaunesniųjų nepraranda noro dirbti kūrybinį - mokslinį darbą. Vienintelis dalykas, kurio būtinai reikia, tai entuziazmas ir asmeninis moralinis įsipareigojimas — pamažu, bet patvariai lasinėti, tyrinėti.

Tokių žmonių, atrodo, turime ir turėsime, ir jie visada ras vietą Katalikų mokslo akademijoj, kuri kaip tik tokius buria, suveda į židinius ir laiks nuo laiko sukviečia į platesnius suvažiavimus, kaip nūnai niujorkiškis.

Nuo šios Akademijos gal vieną kitą sulaikys žodis "katalikų". Ne visi kūrybos žmonės susigaudo, ką šis Akademijos epitetas reiškia. "Katalikai" gal uždeda ypatingas konfesines pareigas, o gal politinį ar pasaulėžiūrinį atspalvį? Iš tikro, šis epitetas nūnai gal ir nebeturėtų ypatingos reikšmės pačiai Akademijai, bent tokios, kaip turėjo ją steigiant. Bet jis iš tradicijos lieka, ir žinantiems jo prasmę neatrodo įtartinas.

Katalikiškumas šioj Akademijoj pirmiausia reiškia visuotinumą. Tai liečia mokslų bei menų apimtį. Apie tai buvo rašęs ir diskutavęs Pr. Būčys. Akademija nenori ribotis siaurom mokslo šakom, ar tik tautinėm, bet siekia apimti visas visų mokslų sritis. Mokslo ekumeniškumas juo labiau atveria duris visų sričių specialistams.

Kitas dalyk s, kuris buvo aktualus ypač seniau, kad mokslų srityje nebūtų apsiribota vienu kuriuo tyrinėjimo metodu, sakysim, tik eksperimentiniu.

Akademija savo nariams, berods, nestato kitų asmeninių katalikiškumo reikalavimų. Jei žmogus save laiko kataliku ir pagal sąžinę gyvena, jis šiai Akademijai nėra svetimas.

Kaip visos mokslų akademijos kitur, taip ir mūsiškė nedaro didelių šuolių. Eina pamažu vis pirmyn pagal turimas laisvos iniciatyvos jėgas. Narių skaičiumi ji vis auga, bet ligi šiol, berods, dar neprašoko 200. Narių akademikų - mokslininkų ji turi išsirinkusi, tur būt, apie 20 ir laiks nuo laiko juos, naujai išrinktus, savo suvažiavimuose pristato viešumai. Ji domisi jaunais akademikais, dirbančiais tyrinėjimo darbus ar dėstančiais universitetuose. Jie taip pat domisi šios Akademijos gyvėjančiu veiklumu. Pastaruoju laiku Amerikoj ir Kanadoj, didesnėse kolonijose, susikūrė keletas naujų šios Akademijos židinių.

Akademijoms išaugti dideliu vardu ir nemirštamais laimėjimais reikia šimtmečių, o ši kukli mūsų Akademija savo amžiumi dar neprašoko subrendusio vyro metų. Ji eina tik 42 metus, iš kurių apie 15 buvo iškirpti okupacijų, karo ir atsikūrimo sunkumų.

Sveikiname pastangas tęsti ir pamažu ugdyti šį laisvos iniciatyvos kūrinį, reikšmingą mūsų išeivijai ir mūsų reprezentacijai prieš kitus. Šias pastangas gal kada įvertins mokslo gerbėjai bei rėmėjai, padedami sudaryti fondus. Šito Akademijai trūksta ypač šiuo metu. Seniau ji turėjo nemažą fondą akademikams ruošti. Nūnai ypač jo reikia gerom studijom, metraščiui, suvažiavimo darbams skelbti. Jau dabartiniai šios Akademijos leidiniai yra pažadinę didesnį dėmesį įvairių kraštų mokslo institucijose, o su laiku, jei bus išleidžiama daugiau studijų, Akademija galėtų pasidaryti reikšminga mūsų mokslų atstovybė užsieniuose.

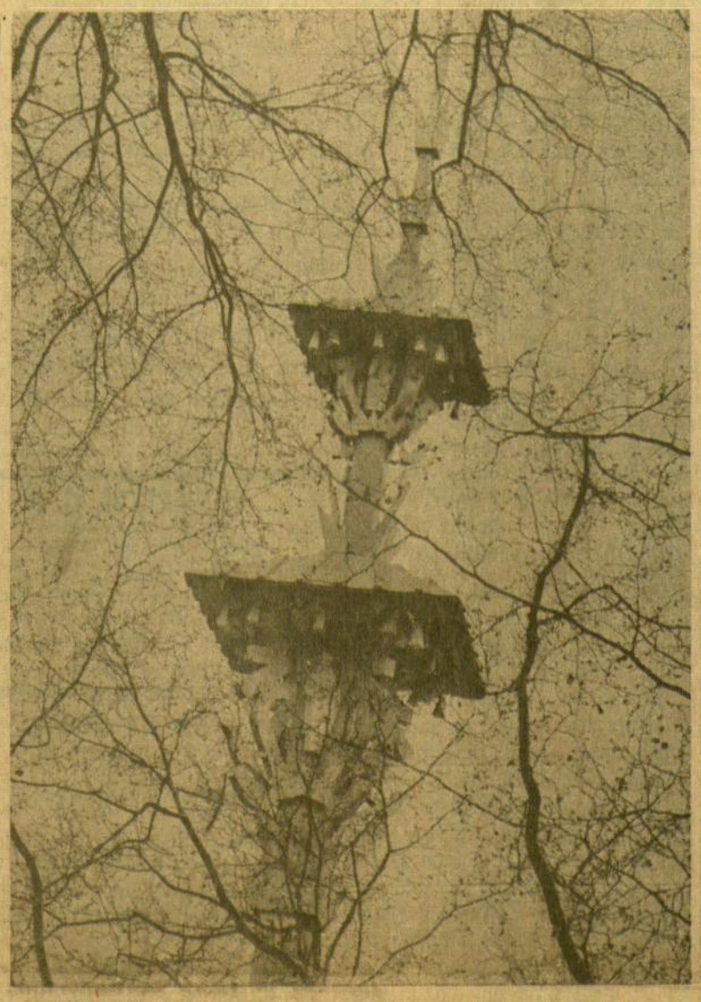

Lietuviškasis kryžius svetimose padangėse. Nuotr. R. Kisieliaus

Šiame numery:

- Katalikų mokslų akademija.
- Angliškoji mašinėlė ir lietuviškoji savigarba.
- Dylan Thomo eilėraštis.
- Jaunimas kaltina lietuvių rašytojus.
- Lietuviškas skerdžius kalba angliškai.
- Katalikas intelektualas ir kūrybinis veržlumas.
- Mūsų kalba (Pekus ir tūbas).
- Šimtmetis nuo S. Daukanto mirties.
- Vertybių konfliktas dabarties lietuvių literatūroje.
- Moterų gyvenimas.

Dylan Thomas

IR MIRTIS NETURĖS JOKIOS GALIOS

Ir mirtis neturės jokios galios.
Išrengti mirusieji bus viena
Su žmogum vėjuje ir vakarų mėnulyje;
Kai nugramdyti kaulai bus švariai sutrūnijęs
Prie alkūnių ir kojų jie turės žvaigždes;
Nors jie eina iš proto, jie neišprotės,
Nors jie grimzdi jūroje, jie vėl prisikels;
Nors meilužiai išnyks, meilė neprapuls;
Ir mirtis neturės jokios galios.

Ir mirtis neturės jokios galios.
Ilgai gulėdami jūros drobulėse,
Jie nenumirs jose suvystyti;
Raivydamies kankynėse, raumenims plyštant,
Prirakinti prie rato vienok nepaluš;
Jų rankose tikėjimas pliš pusiau;
Vienaragės piktybės smeigs juos perdėm;
Skaldys visas galūnes, jos nesuskils,
Ir mirtis neturės jokios galios.

Ir mirtis neturės jokios galios.
Žuvėdros jų ausyse nebeklyks
Ir bangos nesiplaks pakrantėje;
Kur klestėjo gėlė, lai gėlė jau nebekelia
Daugiau savo žiedo smūgiams lietaus!
Nors jie pakvajšę ir negyvi kaip vinys,
Jų ryškūs bruožai kalas pro žiedus;
Lūžkite saulėje, kol dar saulė palūžta,
Ir mirtis neturės jokios galios.

Iš anglų kalbos vertė **Povilas Vaišvila**

Piešinys Algirdo Kurausko

Kertinė Parašte

ANGLIŠKOJI MAŠINĖLĖ IR LIETUVIŠKOJI SAVIGARBA

Vasarai baigiantis, greit į mūsų pradines, aukštesniąsias ir kitokias lituanistines mokyklas rinksis lietuviškasis jaunimas mokytis platesnio ar siauresnio lituanistikos kurso, visų pirma, o gal ir svarbiausia — taisyklingo lietuviško rašto. Mokytis to rašto, už kurį taip atkakliai visos tautos kovota 40 metų laikotarpiu, tokiu unikuminiu kultūros istorijoje.

Milžiniškomis visos tautos pastangomis ir didžiomis kultūrinės kovos aukomis užantspauduotas lietuviškas raidynas mums tapo šventu ir akivaizdžiu simboliu lietuvių tautos savitumo ir jos noro gyventi, neištirpstant svetimųjų jūroje. Todėl mus ir šiandien jaudina ligi širdies gelmių laiks nuo laiko pasikartojančios žinios, mininčios naujus okupanto planus vėl bandyti primesti lietuvių tautai rusiškąjį raidyną — graždanką.

Tokios praeities ir dabarties akivaizdoje ne vienu atveju yra tiesiog nesuprantamas lietuviškojo raidymo negerbimas mūsų pačių tarpe.

Nepaslaptis, kad mūsų besimokančiam jaunimui, įjunkusiam čionykštėse mokyklose į angliškąjį raidyną, sudaro nemaža sunkumų specifiškai lietuviškas ilgųjų ir nosininių balsių bei kai kurių priebalsių neįprastas žymėjimas. Šiam riešutui perkąsti juk ir skiriamos lituanistinių mokyklų valandos, geram rezultatui pasiekti aukojasi mokytojai ir mokiniai. Ir ne vienu atveju laimima tiesiog pasigėrėtini vaisiai.

Tačiau kasdieniniame ir praktiškame lietuviško rašto vartojime mes daromės kažkaip nejautrūs, nes pradedame negerbti nei mūsų mokyklų, nei mūsų jaunimo pastangų, nei herojiškomis kovomis atžymėto lietuviškojo alfabeto tradicijų, kada angliško raidyno mašinėle atpyškintas laiškas, net lietuviškos organizacijos ar įstaigos aplinkraštis bei šiaip raštas paleidžiamas pasaulin be jokių lietuviškojo raidyno ženklų. Patys dar piktinamės rusiškosios graždankos pavojumi, kai čia pat niekieno neverčiami taip lengvai lietuviškąjį alfabetą iškeičiame į angliškąjį.

Žinoma, ne visada rašantysis gali turėti po ranka rašomąją mašinėlę su lietuviškais ženklais, bet kiekvienas juk turi pieštuką ar plunksną tiems ženklams rašte sudėti. Kai šitaip nepadaroma, negerbiamas nei lietuviškas raidynas, negerbiami nei tie, kuriems raštas rašomas, pagaliau nei pats rašantysis neparodo paprasčiausios lietuviškos savigarbos. Dar blogiau — tuo pačiu lyg ir įteisinamas šis apverktinas paprotys, kai jis akivaizdžiai rodomas ne tik privačioje korespondencijoje, bet ir viešo pobūdžio raštuose. Tada jau lietuviškoje visuomenėje savo rankomis griaunama tai, ką lietuviškoji mokykla metų metais stengiasi jas lankantiems įskiepyti.

Šia proga prisimintina ir pirmieji pokario metai karo sugriautoje Vokietijoje, pirmieji ten pasirodę periodiniai mūsų leidiniai ir pirmosios lietuviškosios knygos. Vokiečių spaustuvės lietuviškųjų raidynų tada neturėjo, niekur nebuvo galima įsigyti ir lietuviškojo alfabeto rašomųjų mašinėlių, o vis dėlto buvo mokėta ir sugebėta reikalą taip organizuoti, kad tuoj pat atsirado ir lietuviškieji šriftai vokiškose spaustuvėse ir lietuviškosios mašinėlės privačiose ir bendruomeninėse rankose. O kur tokių, šiąja prasme tobulų priemonių nebuvo, tai nepatingėta paimti ir pieštukas lietuviškiems raidyno ženklams sudėlioti, nes kitaip, atrodė, būtų buvęs švento reikalo išniekinimas. O kaip dabar po keliolikos metų elgiamės šitame krašte, kur visokiam raštui techniškųjų priemonių tikrai netrūksta?

Tik vienas atsitiktinis, tačiau mūsų čionykščiame gyvenime gana dažnas pavyzdys. Pasitaikė pastaruoju metu kalbėtis lietuvių literatūros ir lietuviškojo rašto tema su vienu mūsų jauniausios kartos atstovu, savo plunksna nesvetimu žodinei lietuvių kūrybai. Kai jam buvo užakcentuota geras lietuvių kalbos ir lietuviškojo rašto žinojimo reikalas, jis čia pat atskleidė vienos garbingos mūsų jaunimo organizacijos savo nariams atspausdintą informacinį leidinį - biuletenį, kuriame ne tik lietuvių kalba buvo negailestingai sumaitota, bet nebuvo ir jokių lietuviškojo raidyno ženklų. Ir kai anas jaunasis lietuviško rašto bičiulis paklausė, ką reikėtų apie tai galvoti, atsakyta, kad geriau būtų, jeigu šitaip paruoštas leidinys visai nepasirodytų.

Tebūna tad visų bendras reikalas, bendras rūpestis ir bendros pastangos, kad tokių pavyzdžių, tokių klausimų ir tokių neigiamų atsakymų pasitaikytų mūsuose kuo mažiausiai, jeigu mes dar bent kiek turime lietuviškosios savigarbos ir lengvai neatsisakome to, už ką aukotasi praeityje ir už ką dabartyje kovojama.

k. br.

JAUNIMAS KALTINA LIETUVIŲ RAŠYTOJUS

Diskusijas provokuojanti tema Los Angeles Dailiųjų menų klube

Žodžiu ir net raštu priekaištaujame užsieniuose subrendusiam lietuvių jaunimui, kad jie per mažai skaito lietuvišką knygą, per mažai domisi lietuvių literatūros problemomis bei aplamai lituanistiniais dalykais, nenoromis lanko lituanistinius kursus ir lituanistinių temų paskaitas Amerikos ar kituose universitetuose.

Šiuo reikalu leista pakalbėti jaunosios lietuvių kartos atstovui, lituanistika besidominčiam **Margiui Matulioniui,** neseniai baigusiam universitetą Kanadoje: St. Boniface College (University of Manitoba), Winnipeg, Manitoba.

Margis Matulionis yra 21 metų jaunuolis, gimęs 1943 m. kovo 24 Lietuvoje, Alytuje. Jis laisvai kalba ir rašo lietuviškai.

Los Angeles Dailiųjų menų klubo pirmininkė dr. Elena Tumienė 1964 liepos 11 d. įvykusiame DMK susirinkime pagrindiniu kalbėtoju pakvietė mūsų minėtąjį. Jisai čia paskaitė ranką septyniuose puslapiuose pasirašytą nuomonę. Manydami, kad mums reikia geriau suprasti jaunąją, priaugančią lietuvių kartą, idant su nepriklausomoje Lietuvoje mokslus ėjusiais nesibaigtų užsieniuose gyvuojanti periodika tiek skaitytojų, tiek bendradarbių atžvilgiu, o taip pat ieškodami jaunų bendradarbių, meniškos plunksnos valdytojų, čionai perteikiame Margio Matulionio, nors vietomis gana kontroversinį, pranešimą. Į jį Dailiųjų menų klubo nariai platokai atsakė. Jų atsakus bei replikas paskelbsime kitame Kultūrinio Draugo numeryje.

Margis Maatulionis išsireiškė šitaip:

"Buvau daktarės Tumienės už prašytaas kalbėti mano žinynui, deja, neaprėpiama tema. Bet pasitaikius progai pareikšti tą, mane dažnai kankinančią nuomonę, aš sutikau. Turiu atsiprašyti, jeigu esu priverstas šią temą truputį kitaip suformuluoti, būtent: JAUNO TREMTIES STUDENTO ŽVILGSNIS Į MODERNIĄJĄ LITERATŪRĄ TREMTYJE. Pirmiausia iš anksto atsiprašau dėl mano gal per mažo moksliškumo ir dėl mano iki šiol dar ne visai išvengiamų Jablonskio įžeidimų. Nors esu lankęs ir Chicagoje įsikūrusį Pedagoginį Institutą ir šiek tiek domiuosi lietuviškais reikalais, nepajėgiau pilnai užsidėgti mūsų literatūra. Tik, svarbiausia, esu ne vienintelis atsiradęs šitokioje padėtyje. Ir kyla klausimas: kodėl?

Visi tremties lietuvių studentai yra, aplamai, susidomėję svetima literatūra. Jie skaito angliškas knygas, dažnai ir kitų svetimų kalbų kūrinius, bet lietuvišką knygą retai bepaima į rankas. Savaime aišku, kad studentui, tik pradedančiam knistis į svetimąją literatūrą, daug lengvesnė būtų gimtoji kalba, bet, nežiūrint šios kliūties, verčiau vargstama beveik be išimties svetimose džiunglėse, negu savuose dirvonuose. Šiam fenomenui yra tik du paaiškinimai: propagandos stoka arba lietuvių literatūros lygio žemumas.

Pirmo atvejo nenagrinėsiu, nes lietuviškos knygos buvo nuolatos rekomenduotos ir tėvų, ir lituanistinių mokyklų. Todėl teko jas paimti į rankas ir retkarčiais ir perskaityti. Žinoma, tik tuos autorius, kuriuos mūsų tėvai mums pristatė kaip geriausius: Maironį, Putiną, Kudirką, o iš tremties Aistį, Bradūną, Krėvę, Katiliškį ir kt. Būdami Amerikos kolegijų studentai, jas lyginome su ten sutiktais autoriais: Dostojevskiu, Gogoliu, Henry James, James Joyce, Albert Camus, Thomas Mann'u ir t. t. Skaudu buvo pastebėti, man pačiam ir kitiems, kad iškyla labai nepalankus bendras įspūdis. Lietuvių literatūros lygis, bent mūsų nesubrendusiom akim, yra daug, gal ir perdaug žemesnis už aukščiau minėtų kitataučių autorių kūrinius. Kodėl?

Nenoriu per daug įlįsti į estetikos diskusijas, taigi dovanokite, jeigu keliamą problemą gal ir per trumpai paliesiu. Tačiau ribotam laike noriu kuo greičiausiai perteikti savo mintis, tad ir esu priverstas kalbėti probėgšmais.

Literatūros kūrinys susideda esmėje iš dviejų dalių, kurias galima sulyginti su Aristotelio metafizikos elementais — esme ir akcidentais. Esmė — knygos idėja, forma; o žodžiai, stilius, jos aprėdas — akcidentai. Aišku, kad dažnai būna esmė be tinkamo aprėdo — ją vadinčiau nuoga literatūra. Būna ir atvirkščiai — aprėdas labai gražus, tik gaubiantis tuštybę. Lietuvių literatūra, kiek aš su ja esu susipažinęs, tai aprėdas be prasmės.

Prieš žvelgdamas toliau, paaiškinsiu, kaip aš suprantu esmės sąvoką. Literatūrinio kūrinio, ir aplamai bet kurio meno, esmė yra jame išreiškta filosofija, analizė, kuria autorius, geriau kūrėjas, skaitytojams pristato gyvenimą ir jo problemų išsprendimą taip, kaip jis viską yra supratęs. Juo svarbesnė ta problema (mirtis, blogis ir t. t.) ir jos aiškinimas, sprendimas, juo didesnis jo sprendėjas. Jeigu mes pažvelgsim į literatūros šedevrus nuo "Brolių Karamazovų" iki "Ilijados", surandame tą nesibaigiantį Ariadnės gyvenimo siūlą, mums padedantį surasti ir sunaikinti būties nežinios minotaurą. Tas lemtingas siūlas, tai genialaus kūrėjo filosofija, egzistencijos suvokimas, ar jis bebūtų Hamleto formoje ar Agamemnono trilogijoje. Dabar kyla klausimas: kodėl tie genijų paaiškinimai, tos pasaulėžiūros yra per amžius gerbiamos ir tinka net ir šių dienų chaosui. Jeigu galėčiau šį atsakymą tiksliai suformuluoti, tai ne tik būčiau pateisintas save genijum skaitęs, bet ir suradęs gyvenimo formulę, tą nuostabųjį akmeniukų akmenį, būčiau vienu smūgiu sunaikinęs visas kūrybingumo galimybes. Tikra kūryba — tai esminių klausimų suformulavimas ir jų išaiškinimas. Bet kadangi mes pripažinome galutinio atsakymo begalybę ir kūrėjo proto ribotumą, tai ir pavienio autoriaus šauksmas iš dykumų negali būti visuotina tikrovė. Todėl niekad nereikia ribotis idėjine prasme ir skaityti tik knygas, kurios sutinka su savaisiais įsitikinimais. Bažnyčios indeksas yra, gal būt, klaidingas absoliutine prasme, nors ir jį galima pateisinti iš praktiškosios pusės.

Dabar artėju prie to svarbiausio priekaišto, jaunosios kartos statomo mūsų literatūrai.

Anksčiau minėjau, kad tas, kuris suras aną stebuklingą filosofinį akmenį, tuo pačiu momentu sustabdys visus kūrybingumo puoselėjimus. Galima net ir teigti, kad tas kūrėjas, kuris vadovaujasi kokia nors ne jo paties sukurta filosofija, yra tikras paradoksas, net ir visai nekūrėjas. Reikšmingiausias kūrimas vis prasideda be formos ir baigiasi nauja, autoriaus pagimdyta forma.

Kaip gali rašytojas tikrai nagrinėti gėrio ir blogio problemą, jeigu jis varžosi svetimais filosofiniais ar kitokiais principais? Čia man kyla įspūdingas pavyzdys, paimtas iš Albert Camus "La Peste". Camus šioje knygoje aprašo, kaip viduramžio pobūdžio maras užklumpa modernų dabartinės Alžirijos miestą. Miestą ir gyventojus uždarius nuo sveikojo pasaulio, gatvėse vyksta nesibaigianti kova prieš šitą baisų blogio siautėjimą. Miršta ir nekalti vaikai ir kaliniai, ir kyla skaudus, vaitojantis klausimas: kodėl? Camus dviejų personažų veikime pristato du atsakymu. Daktaras Rieux, ateistas filosofas, kovoja prieš žiaurų marą todėl, kad jis jį mato smaugiantį miestą ir brangius draugus. Faktas yra, maras siaučia, reikia prieš jį spirtis. Panelonas, miesto vyskupas, mėgina pateisinti baisiąją ligą. Tai Dievo pirštas už mūsų blogą gyvenimą. "Bet kuo nusikalto šis 8 metų vaikas?" — jo paklausia daktaras Rieux. Ir atsakymas, kad jis vis dėlto kaltas, nes Adomas buvo kaltas, šitokioje situacijoje skamba kaip absurdas. Priėmus vyskupo Panelono poziciją, kad maras yra Dievo pirštas, dingsta visa kovos prieš marą prasmė. Kaip žmogus gali kovoti prieš Dievo valią? Bet miestas sprendimo nelaukia, lavonai stumia lavonus į karštos žemės dumblyną. Prieinama išvada, kad kunigas negali šauktis daktaro, ir mūsų vyskupas miršta, maro nasrų sugraužtas.

Dar toliau eidami, galėtume sakyti, kad tikras kūrėjas turi būti laisva, kurianti siela, be jokių svetimų idėjinių varžtų. Deja, lietuvių autoriai tremtyje, bent tiek, kiek su jais esu susipažinęs, nenori rizikuoti idėjiniame individualume, o kartoja tą nepriklausomybės laikų sąmonę, tremties likimo vargus bei tradiciniai į juos įskiepytų idėjų tiesumą. Ir tol, kol mūsų rašytojai varžysis ir plaukinės tik minėtose ribose, tol jų kūryba bus ne tikroji kūryba ir nesilygins su didžiaisiais pasauliniais kūriniais.

Paimkime bet kurį pasaulinio masto kūrinį ir pamatysim, kad jis žiba savo individualumu ir kad šitas švystelėjimas dažnai yra jo amžininkų peikiamas, kaip priešingas tų laikų įsitikinimams. "Ilijada" pavaizdavo senovės dievus gal ir perdaug žmogiškai silpnus. Ir šitas jų nuo pedestalo nutraukimas, privedė prie Hesiodo satyrinės kritikos ir prie Sòkrato teismo. Žinome, kokia buvo reakcija jo filosofinėms diskusijoms. Savo ikonoklastišku individualumu pasižymi ir Goethės Faustas ir Thomo Mann'o kūrinys tuo pačiu vardu. Be išimties visi žymūs literatūriniai kūriniai buvo pasaulinio masto ne tik savo problemomis, bet, dar svarbiau, jie buvo nauji savo šių problemų sprendimu, nevaržyti jokiais autoriui svetimais principais. Tikro kūrėjo 'kvėpimas reikalauja grynos sielos ir mąstymo laisvės.

Man sudarė problemą tik Dantės "Dieviškoji Komedija". Tai yra katalikiškų viduramžių kūrinys, nupieštas, bent iš šono žiūrint, grynai religiniais atspalviais. Bet pažvelkime kiek arčiau į šį sudėtingą kūrinį. Jis skiriamas į tris dalis: Inferno, Purgatorio ir Paradiso. Daugiausia skaitoma tik pirmoji dalis, kur aprašomas pragaras, jo velniai bei kiti jo įnamiai. Tuo įspūdingas ir gražus šis aprašymas, kad jis yra originalus, grynai autoriaus sugalvotas ir gera dalis nuteistųjų ten yra pasiųsti Dantės asmeniškojo teismo. Žinoma, ne tik šitas momentas yra įdomus šiame šedėvre. Dar reikėtų iškelti ir Dantės poeziją ir patį pirmą panaudojimą italų kalbos literatūriniame kūrinyje. Nepraleiskime nepaminėję ir ptolomejiškos astronomijos apibūdinimų bei klasikinių laikų atmosferos. Todėl mes su malonumu skaitome šį originalaus tono šedevrą, atnešantį visai naujus, kosminius vėjus. Taipgi ir Miltono velnias mums pasirodo ne tik iškilmingas savo nukritime, bet ir pilnas beveik dieviškojo išdidumo.

Šalia to tačiau reikia ir priminti, kad kūryba nebebūna kūryba, jeigu jinai liečia išimtinai tik nihilistines temas. Kūrinio idėjiniai pertvarkymai turi būti konkretūs, ir sugriauti mūrai turi būti naujai atstatyti.

Taip ir mes, jaunimas, išauginti ikonoklastų generacijoje, kur svyruoja ir griūna visi pastarųjų laikų idealai, kur dūžta neįstengią atsinaujinti senieji stabai ir kyla naujos dangoraižių ideologijos, mes maldaujame iš jūsų, mūsų vyresnieji, tos pačios gyvosios dvasios, kuri kadaise kratė Dostojevskio sielą, kuri degino kūrėjų gyslas, kuri badė Homero užgesusias akis. Mes nenorime skaityti knygų, kur aprašomas tik kaimo gyvenimas ir bobelių pletkai, kur centrinį veiksmą užgožia nutautėjimo problema ir tremties dejavimai. Mes norime filosofinių, naujų temų, kur sprendžiamas iš esmės žmogaus likimas ir kur nepatenkintieji gali surasti naujų, ryškesnių šviesų. Atsisakykime šios bergždžios stagnacijos. Kaip nauji Prometėjai, atneškime naujos ugnies. Jau gana mums vaidilučių duoklės, to tuščių aukurų dabojimo". (lg)

P. S. Kitą šeštadienį duosime Dailiųjų menų klubo narių pasisakymus. Kalbėjo: **dr. Elena Tumienė, Bronys Raila, Alė Rūta, dr. Marija Gimbutienė, Jurgis Gliauda, Juozas Tininis, Algirdas Gustaitis** ri kt.

Dailiųjų menų klubo nariai ir svečiai po susirinkimo liepos 11 d. Los Angeles, p. p. Andrašūnų namuose. Pirmoje eilėje iš kairės: Br. Budriūnas, Railienė, Švaistienė, dr. E. Tumienė, Margis Matulionis, Gliaudienė, Andrašūnienė, Alg. Gustaitis. Antroje eilėje iš kairės: J. Tininis, Budriūnienė, Mitkus, Andrašūnas, Dargis, Alė Rūta, Mackiala, Br. Raila, J. Švaistas, D. Mackialienė, D. Mitkienė, H. Tumas, dr. M. Gimbutienė, J. Gliauda, J. Andrius. L. Kančausko nuotrauka

Vytautas Ignas — Jauna pabėgėlė (aliejus)

P. ŠILEIKIS, O. P.
Ortopedas, Protezistas
Aparatai-Protezai. Med. ban. dažai. Spec. pagalba kojoms (Arch Supports) ir t. t.
ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.
Val. 9-4 ir 6-8. Šeštad. 9-1
2850 W. 63rd St., Chicago 29, Ill.
Tel. PRospect 6-5084

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val.: kasdien 10—12 val. ir 7—9 v. vak. Šeštadieniais 10—1 val. Trečiadienį uždaryta. Ligoniai priimami susitarus.
Ofiso telefonas: PR 8-3229.
Res. telef. WAlbrook 5-5076

Res. HE 6-1670
DR. K. G. BALUKAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6449 So. Pulaski Rd. (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Priima ligonius pagal susitarimą.
Jei neatsiliepia skambinti MI 3-0001

Ofisas 3148 West 63rd Street
Tel.: PRospect 8-1717
Resid.: 3241 West 66th Place
Tel.: REpublic 7-7868
DR. S. BIEŽIS
CHIRURGAS
Valandos: Kasdien nuo 1 iki 3; treč. uždaryta. Antrad. ir penkt. vakarais nuo 7 iki 8.

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Val. kasdien nuo 6—8 val. vak. Šešt. 2—4 val.
Trečiad. ir kitu laiku pagal sutartį
Ofiso telef. 476-4042
Rez. WAlbrook 5-3048

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapumo takų chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 No. Liberty Street,
Route 25, Elgin, Illinois
Valandos pagal susitarimą

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., ketv. 1-4, vakar. 7-9, antr., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Tel. ofiso HE 4-5758; Res. HI 5-3225
DR. S. ir M. BUDRYS
GYDYTOJAI IR CHIRURGAI
Bendra praktika ir Alergija
2751 West 51st Street
Valandos: pirm., antr., ketvirt. 2-9 val. penktad. 10 v. r. iki 9 v. v., Šeštad. 10 v. r. iki 1 p. p. Ligonius priima pagal susitarimą.

Tel. ofiso 735-4477; Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS
CRAWFOD MEDICAL BLDG.
6449 So. Pulaski Rd.
Valandos pagal susitarimą

Rez. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti MI 3-0001

Ofiso HE 4-1414, Rez. RE 7-6867
DR. B. GAIŽIONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė akušerija ir moterų ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: kasdien 1—3 ir 6—8 val. vak. Šešt. 12—3 v. p. p.
Trečiadieniais uždaryta

Ofiso tel. PR 8-2220
Namų — rez. PRospect 8-9081
DR. JANINA JAKSEVIČIUS
JOKŠA
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 11 iki 1 v. ir nuo 4 iki 7 v. v. Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Tel. ofiso PO 7-6000, rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1—4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šešt. uždaryta.

Tel. GRovehill 6-1595
DR. ALDONA JUŠKA
AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
PRITAIKO AKINIUS
2422 West Marquette Road
Valandos: 9—12 ir 7—9 v. v. pagal susitarimą, išskyrus trečiadienius, uždaryta.

Ofiso PR 6-1795. Rez. TR 3-0281
DR. ALG. KAVALIŪNAS
VIDAUS IR KRAUJO LIGOS
2300 West 51st Street
Oakley Medical Arts
Pirm., antr., ketvirt. ir penkt. nuo 2—4 ir 6—9 ir pagal susitarimą.

Ofiso ir buto tel. OLympic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Kasdien 10-12 ir 4-7. Treč. ir šeštad., tik susitarus.

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val.: Pirmad., antrad., ketvirtad ir penktad. nuo 12-4 p. p., 6:30-8:30 val. vak. Šeštad. 12-4 val., trečiad. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1—3 val. ir 6—8 val. vak. išskyrus trečiadienius.
Šeštadieniais 12 iki 4 popiet

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antrad., ketv. ir penktad. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6 v. — 8 val. vakare. Trečiad. nuo 11 val. ryto. — 1 v. p. p., šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso tel. RE 7-1168.
Rez. tel. 239-2919.

DR. MARIJA LINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telefonas HEmlock 6-3545
(OFISO IR REZID.)
Valandos pagal susitarimą

DR. A. MACIŪNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Tel. — PRospect 8-7773
Val.: pirmad. ir ketvirtad. 1-4 p. p., antrad. ir penktad. 5-8 v. v.

Ofiso HE 4-1818, Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė — vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. v. Šeštad. 9 v. r. — 2 p. p.
Trečiadieniais uždaryta
ATOSTOGOSE NUO RUGPIŪČIO 16 D. IKI RUGSĖJO 8 D.

DR. JULIA MONSTAVIČIUS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
VIDAUS LIGOS
10748 S. Michigan, Chicago 28, Ill.
Telef. ofiso: PUllman 5-6766
Namų: BEverly 8-3946
Priėm. val.: kasdien 6-8 v. v., šešt. 1-4 p. p. ir treč. uždaryta.

Tel. CE 6-0720 arba 283-4600
DR. C. K. PAULIS
DIAGNOSTIKA IR VIDAUS LIGOS
Monroe Building, Suite 709
104 South Michigan Avenue
Valandos susitarus telefonu

Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7697
DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
5159 South Damen Avenue
Valandos: 1-9 p. p.
Išskyrus trečiadienį
Šeštadieniais 10-5 v. p. p.

Tel. RE 7-8818
DR. ALBINA PRUNSKIS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
Ofisas 2659 W. 59th Street
VALANDOS: 2-4 p.p. ir 6-8 p.p.
Trečiadieniais ir šeštadieniais uždaryta.

Ofiso telefonas — CL 4-2421
DR. AL. RAČKUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4307 South Kedzie Avenue
(Kampas Kedzie ir Archer)
VAL.: kasdien nuo 2 iki 8 val. vak. Treč. ir sekmad. tik susitarus

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDINĖS LIGOS
2745 West 69th Street
Priešais Šv. Kryžiaus ligoninę
VAL.: Pirmad., antr., ketv., penkt. nuo 9 iki 11 v. ryto ir nuo 6-8 v. v. Šeštad. nuo 2-4. Trečiadieniais ir kitu laiku susitarus telefonu.
Telef. REpublic 7-2290.

DR. ANT. RUDOKAS, Opt.
Tikrina akis ir pritaiko akinius keičia stiklus ir rėmus
4455 S. California Ave., YA 7-7381
1 val. p. p. iki 8 v. v. kasdien; treč. uždaryta; šešt. nuo 10 v. r. iki 1 popiet.

Rez. tel. PR 9-6730
DR. L. SEIBUTIS
Inkstų, pūslės ir šlapumo takų chirurgija
Ofisas: Naujas adresas: 2454 West 71st St. (71-os ir Campbell Avenue kampas), tel. 776-2880; 30 N. Michigan ave. Suite 808, tel. CE 6-7764.
Valandos pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REliance 5-4410
Rez. tel. GRovehill 6-0617
Valandos: 1-3 p. p. ir 6-8 p. p.
Penkt. tik 1-3 p. p.
Trečiad. ir šeštad. pagal sutartį.

Ofiso telef. CLiffside 4-2896
Resid. telef. WAlbrook 5-3099
DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir specialiai chirurgija
4644 So. Ashland Avenue
Valandos kiekvieną dieną 2—4 ir 6—8 val. vak. Trečiadieniais ir sekmadieniais uždaryta, priimama pagal susitarimą. Šeštadieniais nuo 2 v. iki 5 v. v.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223 ar PR 6-5577
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 ir nuo 6 iki 8 v. v. Šešt. 2—4 v. popiet ir kitu laiku — pagal susitarimą.

Of. tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6195
DR. V. P. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Priiminėja ligonius tik susitarus.
Val. 2—4 p. p. ir 6—8 p. p.
Treč. ir šešt. uždaryta

Telefonas — GRovehill 6-2823
DR. A. VALIS-LABOKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2524 West 69th Street
Specialybė: AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
VALANDOS: 1 iki 4 ir 6 iki 8 v. v.
Šeštadieniais 1 iki 4 val.
Trečiadieniais uždaryta
ATOSTOGOSE IKI AUGUST 31.
PAVADUOJA:: DR. V. TAURAS.

Tel. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6248 So. Kedzie Avenue
Ofiso val. kasdien: 2-4; 6-8. Šeštad. nuo 2 iki 4 v. Treč. ir sekm. tik skubiais atvejais ir susitarus.

Tel. ofiso PR 6-6446. rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val.: 2 iki 4 v. p. p. ir 7 iki 8 v. v.
Treč. ir šeštad. pagal sutartį

DR. P. Z. ZALATORIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1821 South Halsted Street
Tel. ofiso CA 6-0257, rez. PR 6-6652
Rez. 6600 So. Ashland Avenue
Val. 11 v. ryto iki 2 v. p. p. 6-7 v. v.

Perskaitę "Draugą", duokite jį kitiems pasiskaityti.

LIETUVIŠKAS SKERDŽIUS KALBA ANGLIŠKAI

Vinco Krėvės pasakojimai anglų kalba

Seniai mūsų didysis pasakotojas **Vincas Krėvė** reikėjo pristatyti platesniam pasauliui, tačiau gera, kad tai padaryta nors rašytojo dešimt metų mirties sukaktį minint. Be abejo, ne šabloniški įvairių mūsų rašytojų minėjimai tikrai išreiškia nusipelniusiems literatūros ar kitiems meno žmonėms pagarbą, bet jų kūrinių išleidimas arba jų darbų studijinis įvertinimas. Šįmet sukanka 10 metų, kai mirė V. Krėvė, ir todėl Manyland Book leidyklos tik ką išleista knyga **"The Herdsman and the Linden Tree"** yra prasmingas tos skaudžios sukakties paminėjimas. Knyga išleista gražiai, joje be skerdžiaus Lapino sudėta dar He spoke His Mind (Išsibarė), The Herrings (Silkės), Antanukas' Morning (Antanuko rytas), The Murderer (Galvažudys. Ir iš tų penkių novelių tris vertė **Raphael Sealey** ir po vieną **Albinas Baranauskas** ir **Pranas Pranckus**. Įvadą parašė **prof. Charles Angoff.** Nuosaikiai spalvotą aplanką piešė **dail. Pranas Lapė**, mėlynam fone pavaizduodamas medžius ir žmogų, nerte pasinėrusį gamtoj. Be abejo, išviršine forma ši knyga yra vienas gražiausių V. Krėvės raštų leidimų. Skoningai išleistos knygos turinys yra daugiau ar mažiau mums žinomas ir mums tik įdomu, kaip kalba apie autorių tie, kuriems knyga yra skirta, tai yra amerikiečiai.

Savo įvade anglų literatūros profesorius ir The Literatry Review žurnalo redaktorius Angoff sako:

"Laikui bėgant, darosi visiškai aišku, kad Vakarai, o tikrumoje ir visas pasaulis, nežinia kokiais sumetimais ignoruodami trijų Pabaltijo valstybių (kadaise laisvų ir nepriklausomų bendruomenių, dabar, deja, sovietinio koloso "išlaisvintų") literatūrinę produkciją, yra nustoję gilaus meninio pasigėrėjimo. O jos turi seną ir didingą istoriją, ir taip pat seną ir pasididžiavimo vertą kultūrą. Jų modernioji kultūra, ypač jų literatūrinė kūryba, taip pat verta pagarbos.

Kas ypač svarbu jų moderniškoje prozoje, bent amerikiečio stebėtojo nuomone, yra turtingas šitų kraštų folkloras ir jų rašytojų nuostabus mokėjimas tą folklorą panaudoti individualinei kūrybai".

Kadangi prof. Angoff įvadas yra jau anksčiau "Drauge" skelbtas, tad nėra reikalo jo čia vėl ištisai kartoti, tik prisimename, kad, visas noveles gerai įvertinęs, amerikietis ypač išgiria novelę apie skerdžių, teigdamas:

"Kartą perskaityta, ši apysaka ilgai išlieka skaitytojo sąmonėje. Čia tiek prasmės ir įžvalgumo, kad juo daugiau skaitai ją, juo gilesnė darosi toji prasmė. Tai vidinių pergyvenimų, nuotaikų ir aplinkos pavaizdavimo brangakmenis. Apysakos vertė prasiveržia pro visas erdvės užtvaras. Jau tas vienas kūrinys išstato Vincą Krėvę į pirmąsias moderniųjų beletristų eiles".

Tai toks svetimųjų žodis, ir tai maloni atestacija mūsų autoriui, o ir pačiai lietuvių literatūrai.

Knygos gale yra platokas rašinys apie autorių V. Krėvę. Net ir tie, kurie domisi labiau politika, o ne literatūra, galės džiaugtis tam tikru politiniu momentu, nes ten, prisimenant, kad V. Krėvė buvo vadinamos Liaudies vyriausybės min. pirmininkas, skelbiamas ir faktas, jog sovietinių "rinkimų" rezultatus Sovietų Sąjungos agentūra Tassas Londone paskelbė 24 valandom anksčiau, negu buvo uždarytos "balsavimo" urnos.

Seniai kalba lietuviškai senasis skerdžius Lapinas, o dabar jis prabilo ir angliškai, kaip tik autoriaus mirties sukaktuvių dešimtmetį minint. Be abejo, būtų maloniau, kad ir pats autorius būtų gyvas, tačiau gera, kad šis jo paliktasis turtas paskleistas nors ir vėliau amerikiečių, o tuo pačiu ir plačiojo pasaulio visuomenei. Novelės yra puikiai išverstos ir jos galėtų būti graži dovana ne tik lietuviškos kilmės, bet ir kiekvienam angliškai skaitančiam. Ir tie tėvai, kurių vaikai nebenori arba nebesugeba lietuviškai skaityti, turėtų vaikams įsiūlyti šią knygą, gi tai sukeltų juose estetinio pasigėrėjimo, o ir lietuvių tautai ir lietuvių kūrėjui pagarbos. Knygos aplanke yra įdėta autoriaus nuotrauka, pati knyga turi 130 psl. ir kainuoja 3.95 dol. Knyga gaunama ir "Drauge".

Manyland Book leidyklai už šį leidinį, už mūsų lietuvių didžiausio autoriaus išvedimą į anglosaksų pasaulį priklauso didžiausia padėka. Tai rodo, ką privati iniciatyva gal padaryti. Juo labiau, kad visa tai daroma ne atkištinai, bet tvarkingai, su skoniu, parūpinant net ir Kongreso bibliotekos katalogo numerį. Tai ne atkištinis, kaip ir kitos tos leidyklos knygos, leidinys. Ir tai bus bene pats svarbiausias V. Krėvės sukakties paminėjimas. V. Krėvės Lapinas kalba angliškai, liudydamas ne tik gilią ir senąją lietuvio žmogaus dvasią, bet ir jos moderniąją literatūrą, kas užkrečia vertu pasididžiavimo džiaugsmu.

L. Augštys

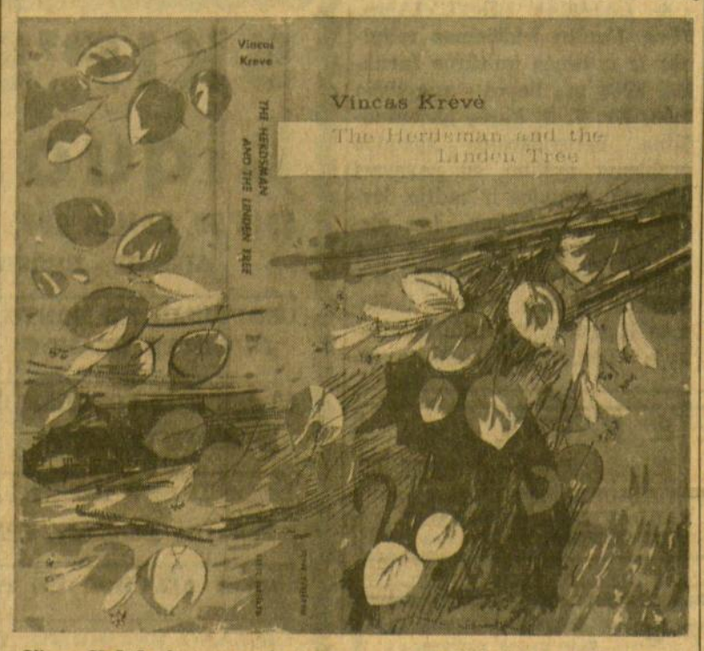

Vinco Krėvės knygos aplankas. Dailininkas Pranas Lapė

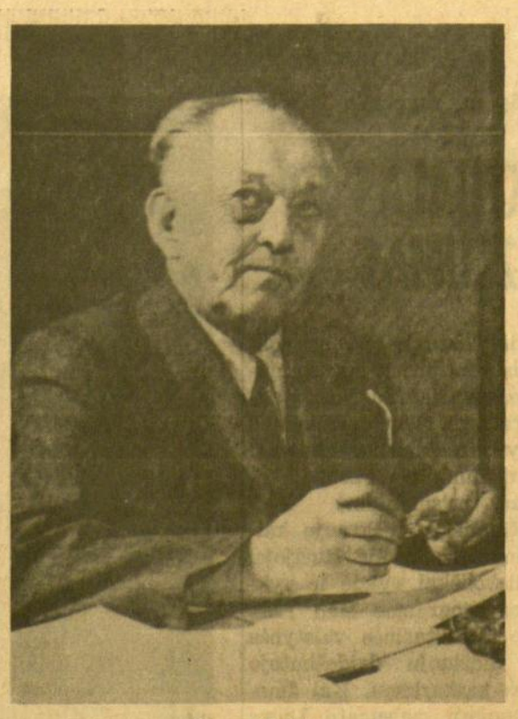

Vincas Krėvė

Katalikas intelektualas ir kūrybinis veržlumas

Modernių mintytojų žodis psichologijoj, filosofijoj, literatūroj, istorijoj, politikoj ir ekonomijoj

JUOZAS PRUNSKIS

Esame Lietuvių katalikų mokslo akademijos suvažiavimo išvakarėse. Tikime, kad jis ir šiuo kartu išlaikys susidariusią tradiciją: bus gilus, gausus, turiningas, alsuos naujomis idėjomis. Ta proga norime atkreipti dėmesį, kad pasaulio katalikai iškyla nauju kūrybiniu ryžtu, su kurio vienu pavyzdžiu mūsų skaitytojus norime supažindinti.

Didžiųjų tradicijų — mokslo ir tikėjimo — sintezė

Stebintieji intelektualinį gyvenimą ir sekantieji jo ryšį su religiniu pasauliu negali praleisti negirdomis vieno iš paskutiniu laikotarpiu pasirodžiusio kolektyvinio veikalo — **"The Christian Intellectual"**. Jau vien faktas, kad jis yra išleistas universiteto (Duquesne University Press, Pittsburgh, Pa; 179 psl., kaina $4.50) rodo, kad studija verta dėmesio. Veikalas sprendžia katalikybės santykį su dabarties humanitariniais mokslais. Knyga — kolektyvinis darbas. Autoriai — šešių šakų mokslininkai: psichologas, filosofas, literatūros kritikas, istorikas, politinių mokslų atstovas ir ekonomistas. Veikalui autoriteto priduoda palanki vysk. J. Wright įžanga. Knygos redaktorius — humanitarinių mokslų fakulteto dekano pavaduotojas prof. Samuel Hazo — veikalo įžangoje primena katalikui intelektualui pareigą stengtis būti geriausiu savo šakos atstovu, veržtis į pirmaujančias to mokslo sritis ir, sprendžiant aktualiąsias savo laiko moralines, intelektualines, dvasines problemas, įnešti krikščioniškojo intelekto šviesą.

Katalikų aukštosios mokyklos turi paruošti žmogų sintezei tarp humanitarinių mokslų pažangos ir tikėjimo, kad būsimieji intelektualai ne tik tikėtų, bet ir mąstytų krikščioniškai. Sugebėjimas giliai mąstyti yra aukščiausia protingos būtybės savybė, bet žmogus, kurio mintys turi šaknis ir tikėjime, gali savo asmenyje sudaryti sintezę dviejų didžiųjų tradicijų — mokslo ir tikėjimo, iš kurių išaugo vakarų kultūra.

Kultūrinė gyvybė

Psichologijos **profesorius Adrian L. Van Kaam** svarsto klausimą, kaip intelektualas tiki, koks jame ryšys tarp tikėjimo ir gyvenimo. Tikintį intelektualą jis nori matyti turintį išvystytą kultūrinę sąmonę ir esantį kūrybingą. Kultūrinė gyvybė ir kūrybingumas yra primaeilės svarbos savybės. Krikščionių universitetai, jei neugdytų kūrybingos ieškojimo dvasios, virstų pasenusių tiesos išraiškų mauzolėjais, o ne gyvosios tiesos pilimis. Jie būtų tik patyrusių technikų, rimtų profesionalų, gabių statistikų paruošėjai; jie ruoštų gerus valdininkus, bet žmonija be kūrybingų žmonių degraduosis į mirusios civilizacijos tarpsnį. Prof. Kaam vaizdingai taria: "Intelektualai turėtų būti lyg krikščionybės radaras, lyg tikinčiųjų bendruomenės antena. Jie turi Bažnyčią laikyti darniame ryšyje su žmogaus pasikeitusia psichologija".

Kūrybingas krikščionis ir dalyvauja kultūros kūrime, ir talkina krikščionių pastangose nušviesti apreiškimo spinduliais naujus kultūros prasiveržimus. Krikščionis intelektualas yra dalyvis dialogo tarp teologijos ir mokslo, tarp antgamtinio ir gamtinio apreiškimo, tarp dangaus ir žemės, tarp Dievo ir žmogaus.

Antgamtinio tikėjimo praturtintas protas

Filosofijos **profesorius J. Roland E. Ramirez** svarsto filosofijos, tikėjimo ir netikėjimo problemas. Jis antgamtinį religinį tikėjimą laiko labai logišku ir realiu keliu, nes jis suponuoja tą žinomą tiesą, kad žmogaus protas patsai vienas neįstengia prasiveržti į suvokimą Dievo vidaus gyvenimo, žmogaus būsimojo gyvenimo, Dieviškojo plano pasauliui, apskritai protas neįstengia pilnumoj suvokti antgamtinio pasaulio. Čia pagalbon ateina apreiškimas. Apreiškimo atnešamas antgamtinis tikėjimas gali protą padaryti labiau atvirą tikrovei, gali paskatinti tyrimus vesti iki protinio pajėgumo pilnumos, gali išsaugoti nuo per siauro apsiribojimo tik natūraliniais tyrinėjimais. Gamtinė išmintis ir antgamtinė viena kitą paremia. Kryptis "crede ut intelligas (tikėk, kad suprastumei) nuolat bus atgimdoma, stiprinama krypties "intellige ut credas" (suprask, kad tikėtum), kuri savo ruožtu bus vėl atgimdoma ir stiprinama pirmosios.

Kritika ir meilė

Jau minėtas **prof. S. Hazo,** svarstydamas religijos ir literatūrinės kritikos santykį, džiaugėsi, kad šioje srityje daug įžvalgumo yra parodę Martin Turnell, Maurice De Wulf, Jacques Maritain. Katalikiškoji filosofija atneša tą panašumą, kad, tinkamai panaudota, praturtina kritiką, atskleidžia jam naujus horizontus, kai tuo tar-

(Nukelta į 4 psl.)

SALOMĖJA NĖRIS-BAČINSKAITĖ

Žodis jos tragedijos klausimu

M. KRUPAVIČIUS

(Tęsinys iš praėjusio šeštadienio)

Juk kai ji tekėjo už Bučo, ji buvo jau tą kailį pakeitusi. Ištekėjo, tiesa, už kairiojo. Griniaus teigimu Bučas buvęs praktiškas, ramus, tiesus žmogus. Sruogienės gi informacija jis atrodė grynas oportunistas, bet, bolševikams atėjus, ėmė reikštis kaip labai paraudonavęs. Yra pagrindo manyti, kad jis toks buvo ir anksčiau, nepriklausomybės metu, bet tada bolševiku nepatogu buvo pasireikšti. Sakoma, kad Bučas savo kieta ranka pradėjo vadovauti Salei. Tuo būdu ji pakliuvo į naują bolševikinę varžą. Bet, kaip pamatysime vėliau, ji ir čia nepasidavė, pasiliko, kuo buvusi. Tad jos būta kietos ir atsparios moters. Sruogienė gal teisingiausiai ją charakterizavo: Aš esu giliai įsitikinusi, rašo ji, kad Salomėja Nėris buvo tyras ir doras žmogus, nuoširdi Lietuvos patriotė, pati nesibijanti jokios aukos, tik menininkė, nerealiai galvojanti, naivi, fanatikų suklaidinta... Salomėja buvo tyra siela, kuriai kiekvienas kompromisas buvo sunkus: jai viskas turėjo būti arba balta arba juoda, meluot, taikytis ji niekad nemokėjo. Ji buvo labai jautri, kiekvieną dvasios konfliktą išgyvendavo giliai ir skaudžiai.

Bet tuo viskas nesibaigė. Salė rado dar daugiau bolševikų jai paspęstų spąstų. Vėl grįžtu prie Sruogienės. Apie S. Nėrį tuoj susispietė būrys: jos sena draugė Petrė Orintaitė, Valerija Barmienė, Felicija Dičiūtė, Kostas Rindzevičius (labai jautrus, inteligentas žmogus, gabus matematikas), Juozas Banaitis (dabartinis kultūros ministeris Lietuvoje) ir aš. Ypatingai artimi santykiai užsimezgė su dviem pastaraisiais. Visas tas būrys lankydavosi dažnai mūsų namuose, rašo Sruogienė. Nekartą iki vėlyvos nakties nusitęsdavo gyvos diskusijos literatūros, visuomenės, politinėmis temomis. Aktualiausia tema buvo komunizmas... Rindzevičius buvo linkęs į komunizmą. Banaitis jau partijos narys, kietas, fanatiškas bolševikas... Mano vyras nurodinėjo, koks yra skirtumas tarp komunizmo teorijos ir praktikos... Rindzevičius labai greit praregėjo... Banaitis mano vyro argumentams nepasidavė, patraukdamas paskui save Salomėją. Ji visada atsidurdavo lyg tarp kūjo ir priekalo, dažnai pravirkdavo ir sakė:

— A, noriu tikėt Juozu, bet, jei jūs teisybę sakot, tai baisu. Jos didelės akys plačiai į mus žiūrėjo, ieškojo atsakymo... Abejojo... Galų gale nepavyko nei man, nei mano vyrui jos įtikinti. Banaičio ir jo draugų įtaka pasirodė stipresnė. Daugiausia, berods, ją stūmė į bolševizmą Smetonos režimo nutolimas nuo demokratinių principų, Lietuvos žmonių ponėjimas, karjerizmas.

Bet ir Banaičiui nepavyko Salę pertraukti su siela ir kūnu į bolševikų gretas. Ji abejojo. Ji viena koja stovėjo katalikuose, kita gi raudonuose. Ji svyruoja, blaškosi, kenčia. Ji dar 1938-40 metais savo sukurtą poeziją talpina Vaidilutėj, Židinyj, bet ir kairiųjų spaudoj. Tokią ją užklupo bolševikų okupacija. Ta okupacija joje entuziazmo nesukėlė. Ji, lyg jos nepalietusi, praėjo. Pati okupanto neliaupsino ir nesidžiaugė su tais, kurie dėl jos džiaugėsi ir triumfavo.

Kokie tuo metu Salės buvo santykiai su Dievu?

Iš ekskursijos į Vakarų Europą, kaip jau esu minėjęs, ji sugrįžo nebetikinti. Tai ji pasakojo ir savo namiškiams ir kitiems. Savo religinę praktiką buvo metusi, į bažnyčią nebevaikščiojo. Ar kas pasiliko tikėjimiško jos širdyj? Jos artimas draugas Ignas Malinauskas - Malėnas buvo įsitikinęs, kad dar 1931 metais ji tikėjusi Dievu. Su Buču susituokė 1936 m. civiliniai, be bažnyčios. Šis faktas joje kėlė nerimo ir skaudino širdį. Ir tai parodo, kad Salės širdyje tikėjimo ugnelė dar ruseno. Salė, kaip esu minėjęs, labai artimai gyveno su savo jauniausia sesute, Onute K. Tokius intymius santykius ji palaikė ir su kita kiek tolimesne giminaite, kuri pasiliko Lietuvoje (jos pavardė man žinoma). Ji Salę lankydavo Palemone. Pirmu bolševikmečiu, ją ten aplankiusi, Onutė kun. Vilkaičiui štai ką papasakojo: **Salę radau labai įsinervinusią.** Kambarys netvarkoj. Ji mėtėsi iš kampo į kampą. Paskui, bijodama paslėpto mikrofono, paleido radiją visu garsu ir, priėjusi prie manęs, pakuštomis kalbėjo: Kai kraštą paima valdyti pusberniai, visada prie tokio galo prieinama. Tu laiminga. Kada norėsi ir išpažintį atliksi ir prie Dievo stalo prieisi. O aš nežinau, ar turėsiu tokią galimybę. Vienas Lietuvos žymių partizanų vadų "Partizanų" autorius Lukša - Skrajūnas - Daumantas, atvykęs į Vokietiją man ir kitiems pasakojo, kad Salė parvyko iš Rusijos išsiblaiviusi iš raudonojo svaigulio. Ji iš ten parsivežė geroką pluoštą savo sukurtos poezijos, kurį įteikė vienam man žinomam žmogui, prašydama ją atiduoti spaudai, kai Lietuva atgaus nepriklausomybę. Griniaus teigimu, ji Rusijoj nustojo rašiusi prieš Bažnyčią ir kunigus. Iš tikrų šaltinių sužinojau (tie šaltiniai man žinomi), kad Salė, vykdama į Maskvą operuotis, iš kurios gyva nesugrįžo, Lietuvoj atliko išpažintį ir priėmė Švč. Sakramentą.

Grinius rašo, kartoju, kad Salės religija atrodžiusi gamtinė, jausminė, negili, nepatvari, tik tradicijos palaikoma. Aš neturiu argumentų tam jo teigimui atmesti, bet ir neturiu pagrindo juo tikėti. Iš jos poezijos tokių išvadų padaryti negalima. Savo tikybinio credo ji niekur nebuvo paskelbusi. Tokius dalykus gali sužinoti tik kunigas klausykloje. Nemanau, kad Salė pati būtų atlikusi išpažintį Griniui. Argumentas, kad Salė savo kūriniuose retai mini Dievą, joks argumentas. Ne vienas net pasaulinio masto tikintis katalikas poetas ar rašytojas savo kūriniuose retai pamini Dievą, bet be jo kūriniai būtų nesuprantami. Lilė Tumosaitė savo labai gražiam straipsnyje, tilpusiam 1964 m. liepos 11 d. Draugo kultūriniam priede "Menas ir moralė" mini ispanų rašytoją Garsiją Lorką. Jis, rašo L. Tumosaitė "yra vienas iš tikriausių patriotinių ispanų rašytojų. Jo veikalai retai mini Ispaniją, tačiau be jos (jo kūriniai) būtų nesuprantami.

Sakykim, kad Salės religija buvo gamtinė, jausminė, tik tradicijos palaikoma, bet nieku gyvu negalima sutikti, kad ji buvusi negili ir nepatvari. Faktai rodo ką kita. Ji buvo neišraunamai įaugusi į Salės sielą. Retai kam tenka išgyventi tokių pagundų prieš religiją, tokių spaudimų, moralinės prievartos, pašėlusios agitacijos, kaip Salei. Vieną laikotarpį Salė išgyveno didelę sausrą, jos religija buvo aptemdyta, prislėgta, lyg apmarinta, bet neišrauta ir nesutriuškinta. Maža religinė švieselė nenustojo joje rusenti. Pagaliau ji atgijo, sušvito pilna šviesa ir atsiskyrė su šiuo pasauliu katalikiškai, kaip Bažnyčia yra nurodžiusi. Ir tai padarė ne dėl žmonių akių, nes ją supę žmonės to nenorėjo ir buvo jos religijos atgijimui priešiški. Tas jos žygis buvo reikalingas didelės drąsos ir herojiško ryžto. Bolševikai nujautę ar sužinoję, kad Salė susitaikė su Dievu ir Bažnyčia, nuo jos atšalo ir nustojo ja domėtis.

Baigiant pravers paduoti tų minčių, kurios plačiau buvo išdėstytos, sutrauktinė.

Salė visą laiką buvo nenutraukiamai nuoširdi Lietuvos patriotė. Ja sielojosi, ja sirgo ir kankinosi. Dėl jos "jos psichiniai kentėjimai buvo dideli" (Grinius). Banaičiui ji, būdama Rusijoj, rašė: "Aš taip persiėmiau paliktąja Lietuva, artimiausiais žmonėmis, kad vos apsigyniau haliucinacijų pačių juodžiausių..."

Salė niekad į komunistų partiją nebuvo įsirašius, nors įsirašymas jai būtų palengvinęs labai sunkų gyvenimą karo metu Rusijoj. Ji niekad neprisiėmė pagrindinio marksizmo elemento — materializmo. Ji nesidomėjo marksizmo - leninizmo klausimais ir jų neskaitė. Ji matė, ką bolševizmas atnešė Lietuvai ir lietuvių tautai bei darbo žmonėms, kurie jai nuoširdžiai rūpėjo, ir dėl to bodėjosi ir purtėsi agitacija už savo kandidatūrą į sovietą. Jei kada verčiama ir nuvykdavo, tai tos kalbos buvo trumpos ir blankios, nes nenorėjo žmonėms meluoti ir jų apgaudinėti. Ji dažniausiai paskaitydavo klausytojams tik savo poeziją. Jos mėgiamiausia tema Rusijoj, kalbant net su lietuviais bolševikais, buvo Lietuvos vargai ir jos išlaisvinimas.

Pagaliau taip pat reikia pasakyti ir apie Salės tikėjimą ir religiją. Ji niekad nebuvo galutinai iškėlusi vienos kojos iš katalikų gretų. Pasibaigė tuo, kad antrąją koją iškėlė iš bolševikinio fronto ir abiem kojom atsistojo katalikybėj.

Tad ar galima ją vadinti bolševike? **Salė niekad nebuvo sąmoninga ir pilnutinė bolševikė.** Ji tik, aplinkybėms susidėjus, žygiavo su bolševikais ir socialistais, bet ir toj žygiuotėj nesistengė žengti su jais į koją. Grinius teisingai sako, kad šitas Salės žygiavimas, kad ir laikinas, kad ir nepriderintas prie jų žygiuotės, "buvo juodžiausia dėmė S. Nėries gyvenime". Su tuo reik sutikti. Bet antra vertus, reik pažiūrėt, kas tą dėmę jai užtėškė. Ne ji pati. Tai padarė, pasinaudodami jos gyvenimo aplinkybėmis, sąlygomis ir dalinai jos būdu, kiti. Ačiū reik pasakyti Griniui už gražų ir tikslų Lozoraitienės nieku neremto, paviršutiniško ir pykčio padiktuoto straipsnio ir Salei padarytų priekaištų atrėmimą. Tos Salės "juodžiausios dėmės" kilmę visai teisingai, nors nepilnai išaiškino ir Grinius prie savo teigimo "S. Nėries negalima laikyti prokomunistine heroje, nei niekšiška lietuvių išdavike" komentaro. Ta jos "dėmė" nebuvo neišdildoma ir nenuskalaujama. Kiti ją užtėškė, bet ją nuvalė ji pati. Paskutiniu kartu pas Putiną sutikta ji man yra, kaip jau esu minėjęs, pasakiusi: "Šitą ligą aš galiu tik pati viena išsirgti". Tas Salės persio-

(Nukelta į 4 psl.)

KATALIKAS INTELEKTUALAS IR KŪRYBINIS VERŽLUMAS

(Atkelta iš 3 psl.).

pu materialistinė filosofija susiaurina jį savo ekskliuzivizmu. Katalikybė išgelbsti kritiką nuo iš dalies klaidingos pažiūros į žmogų: katalikui žinoma, kad žmogaus prigimtis turi galimybių ir degeneruotis, ir iškilti. Jis jaučia, kad tai yra du poliai, kurie sudaro ribas, tarp kurių menininkas dirba.

Kataliko kritiko sprendimas turi būti atmieštas meile. Jis negali pasitenkinti tik nepritarimo linijų pravedimu ir už jų pasislėpimu. Jis turi siekti savo svarstomo kūrinio širdį, sugebėti prasiskverbti pro paviršių į esmines gelmes.

Istoriko pagundos ir stiprybė

Istorijos **profesorius Leonardas Swindler** svarsto kataliko istoriko tipą. Jis atkreipia dėmesį į tai, kad krikščioniškoji religija ne žaloja žmogaus prigimtį, o ją praturtina dieviškuoju apreiškimu ir dangaus malone, dėl to buvimas krikščioniu negali turėti neigiamų įtakų į mokslininko istoriko darbą. Priešingai, jam net padės, ypač tyrinėjant faktus, surištus su krikščioniškąja kultūra: jis į tos srities tyrinėjimus atsineša savo išgyvenimų patyrimą. Maritain vadintų tai eksperimentiniu žinojimu, o dabarties europiečių filosofai tai laikytų egzistenciniu žinojimu. Tiesa, katalikui istorikui gali kilti pagunda ginti viską, ką Bažnyčia ar jos atstovai darė. Jei jis aklai tuo sektų, jis sunaikintų save kaip istorikas. Istorikai Lortz, Jedin ir kiti pripažįsta negeroves, užtinkamas ir Bažnyčioje, ir tai daro su atgailautojų "mea culpa" jausmu. Ir tas nei kiek nepakenkė Bažnyčiai, priešingai — nuskaidrino Bažnyčią jos narių ir kitų akyse. Žinijos augimas galutinoje sąskaitoje negali pakenkti religijai; jis tik padarys negalimu dalyku uzurpuoti autoritetą tiems mokytojams, kurie gina savo klaidingas nuomones, prisidengdami neva gynimu tikėjimo. Palaikydami kitų ignoranciją, jie tik nori pridengti savąją. Religijai nepasitarnaujama paneigimu tikrų faktų ar pasmerkimu tų asmenų, kurie juos iškelia.

Barbarizmo apogėjus XX amžiuje

Politinių mokslų **profesorius Robert E. Beranek** svarsto kataliko intelektualo ryšį su politika. Jis visų pirma iškelia mūsų amžiaus žiauraus barbarizmo apraiškas. Nehumaniškumas dabarty yra pasiekęs apogėjų. Tik prisiminkime nacių Ausschwitzą, prisiminkime kiek kaimiečių ašarų ir kraujo kainavo industrializacija Rusijoje, kaip diaboliškai vykdė ir vykdo savo programas Mao Tse-tungas. Totalitarinės valstybės virsta didžiuoju dvidešimtojo amžiaus barbarizmu. Kai žmonija žmoguje nebemato Dievo paveikslo, iškyla katastrofiškoji realybė. Žmogaus asmens kilnumas išplaukia ne iš valstybės, o iš aukštesnės srities. Net ir cezaris turi nusilenkti prieš natūralų moralės įstatymą, kiekvienam garantuojantį neatimamas teises. Iš to natūralaus įstatymo išplaukia ir šeimos bei socialinių, kultūrinių profesinių sambūrių laisvė, autonomija, kurios neturi teisės paglemžti jokia totalitarinė valstybė.

Totalitarinė valstybė, valdanti jėga, o ne piliečių pritarimu, arogantiškai savinasi sau teisę siekti ar klasės, ar rasės (pvz. arijų), bet ne bendros gerovės. Tokia valstybė neverta valstybės vardo, o su šv. Augustinu ją galima vadinti plėšikų gauja. Pijus XI teisingai pabrėžė, kad kas besaikiai daro stabu rasę ar klasę, iškreipia natūralią tvarką, paties Dievo sukurtą. Katalikas politikas privalo stengtis į žmoniją nešti evangelijos dėsnius.

Pagaliau **prof. James Aclin** minėtame veikale svarsto ekonominius klausimus. Davęs pirma istorinę perspektyvą jis iškelia Pamokslo nuo kalno idėjas ir reikalą užakcentuoti moralinį momentą besprendžiant ir ekonomines problemas, kaip tą jau sugestionavo Carlyle ir Ruskin.

—

Epizodiškai peržvelgę šį aktualų kolektyvinį veikalą, norėtume pastebėti, kad jo autoriai jaučia dabarties gyvenimo pulsą. Jų keliamos idėjos svarstytinos, ir jei kas nesibaido kietesnio skaitymo, knyga rekomenduotina.

—o—

Meilė daro žmogų panašų į Dievą, o pavyduliavimas — į žvėrį.

— Pirožnikov

Marc Chagall — Madona

NAUJI LEIDINIAI

● **LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJA. Trisdešimt pirmas tomas.** Šį tomą redagavo **prof. J. Puzinas.** Tomas pradedamas žodžiu **Teleskopas** ir baigiamas **Tūbinės** bažnytkaimiu. Kaip ir kiekviename ankstesniame, taip ir šitame tome ypač akin krinta ir širdį džiugina visa lituanistinė medžiaga, liečianti mūsų istoriją, geografiją, literatūrą, etnografiją ir kt. Lygiai plačiai užakcentuoti ir visi kiti plačiosios žinijos ryškieji bruožai religijos, filosofijos, meno ir mokslo srityse. Ir čia mūsiškėje enciklopedijoje ne vienu atveju galima rasti tai, ko kartais didžiųjų pasaulio kalbų enciklopedijose nebeužtinkama arba pateikiama daug siauriau. Džiugina akį ir pastarojo tomo ypač ryškios iliustracijos. Netrukus Kultūriniame Drauge spausdinsime platesnę šio XXXI tomo recenziją.

● **GIMTOJI KALBA. Bendrinės kalbos laikraštis, 1964 m., balandžio - birželio mėn. Nr. 2 (24).** Pirmasis montažinis straipsnis "Laikraštinės kalbos trūkumai" iškelia "Gimtosios Kalbos" skaitytojų reakciją į lietuvių kalbos darkymą periodinėje spaudoje. Straipsnis su G. K. redakcijos pastabomis bei papildymais yra labai parankus ir naudingas. L. Dambriūnas tęsia savąjį raštą apie kai kurių linksnių vartojimo atvejus. Įdomi apžvalga ir klausimų kertelė. Kalbiniu atžvilgiu St. Barzdukas recenzuoja premijuotąją Mariaus Katiliškio knygą "Šventadienis už miesto", pasidžiaugdamas rašytojo pateiktais stilistiniais įvaizdžiais, bet taipgi rasdamas puslapiuos nemaža kalbinių rūdžių ir rašybinės maišaties.

● **TECHNIKOS ŽODIS. Technikos darbuotojų dvimėnesinis žurnalas. 1964 b., gegužės - birželio mėn. Nr. 3 (87).** Žurnalą miela paimti į rankas ne vien technikui, inžinieriui bei architektui. Sakysim, kad ir šitame numeryje su malonumu kiekvienas skaitys pradėtą spausdinti ir įdomiai iliustruotą inž. A. Jasaičio straipsnį apie garsiąsias Egipto piramides. Tęsiniu dar eina G. J. Lazausko raštas apie tikimybių teorijos taikymą technikoj. Platūs įdomių apžvalgų skyriai. Su šiuo numeriu žurnalas prisiunčia savo skaitytojams ir eilę anketinių klausimų. Reikia tik stebėtis, kiek atsakingasis redaktorius **V. Pavilčius** ir visa redakcinė kolegija yra išradingi ir kruopštūs šio žurnalo planavime. Net ir kalbos grynumo prasme leidinys galėtų būti pavyzdys ne vienam, visai ne inžinierių rankose esančiam leidiniui.

● **LAIŠKAI LIETUVIAMS. Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. 1964 m., liepos - rugpiūčio mėn. Nr. 7.** Šį kartą akcentuojama lietuviškosios spaudos problema ryšium su pavasarį įvykusiu spaudos ir radijo darbuotojų suvažiavimu. Jau pirmajame puslapyje akis už šios temos pagaunančiai užkliūva. Plačiau spaudos reikalas liečiamas Kęstučio Trimako straipsnyje "Lietuviškos spaudos atsakomybė išeivijos visuomenei". Skelbiama taipgi anketa apie spaudą. Šalia viso to įvairūs ir kiti įprastiniai žurnalo skyriai. Labai puikios Algimanto Kezio nuotraukos, skoningai priderintos prie Vytauto Mačernio eilėraščių.

SOPHIE BARCUS RADIO ŠEIMOS PROGRAMOS
Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 10 iki 11 val. ryto. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 8:30 iki 9:30 val. ryto. Vakarais pirmad. 7 val. vak.
VISOS PROGRAMOS IŠ WOPA
1490 kil. AM ir 1027 mg. FM
Tel. HEmlock 4-2413
7159 So. Maplewood Ave.
Chicago 29, Ill.

FRANK'S T. V. & RADIO, Inc.
3240 S. HALSTED ST. Telef.: CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS, RADIO, STEREO APARATŲ. PARDAVMAS IR TAISYMAS ORO VĖSINTUVAI — AIR CONDITIONING

CIRCUIT T.V. & RADIO (LIETUVIAI) Sav. DAN LIUTIKAS
TAISYMAS yra mūsų SPECIALYBĖ. VISŲ GAMYBOS ● GREITAS patarnavimas ● GARANTIJA ● KREDITAS
2412 WEST 71ST ST. CHICAGO, ILL, 60629. TEL.: 471-2446

4½% current dividend — **5%** on investment bonus
4½% DIVIDENDŲ MOKAM PAGAL VISAS TAUPYMO SĄSKAITAS.
Už 1 metų investavimo bonus mokame 4½% dividendų kas pusmetį ir dar išmokame po ½% už kiekvienus metus, 4 metams pražįus.
BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4071 ARCHER AVENUE, CHICAGO 32, ILLINOIS
Valandos: Pirmad., antrad., Penktad. ir Šeštad. 9 v. r. — 4:30 p. p. Trečiad. uždaryta: ketvirtad. 9 v. r. — 8 v. v.

SIUNTINIUS Į LIETUVĄ, TAIP PAT IR MAISTĄ SIUNČIA
Licenzijuota lietuvių įmonė registruota U.S. Depart. of Justice
COSMOS PARCELS EXPRESS Corp.
MARQUETTE GIFT PARCELS SERVICE
3212 S. Halsted, Chicago 8, Ill. Tel. CA 5-1864
2439 W. 69 st. ir 2608 W. 69 St., Chicago 29, Ill. Tel. — WA 5-2737
DIDELIS PASIRINKIMAS medžiagų ir visų kitų Lietuvoje pageidaujamų prekių PAPIGINTOMIS KAINOMIS.
Akordeonai, siuvamos mašinos, skalbimo mašinos, automobiliai, motociklai, pianinai iš Europos ir Sov. Sąjungos sandėlių.
Vedėjai: Edv. ir Vyt. Žukauskai

MOVING
Apdraustas perkraustymas įvairių atstumų
A. VILIMAS
3415 S. Lituanica Ave.
Tel. FRontier 6-1882

DAINA ELECTRONICS Sav. Inž. A. Šemėnas
TV - RADIJAI - JUOST. REKORDERIAI
STEREO FONOGRAFAI - PLOKŠTELĖS
ANTENOS - BATERIJOS - LEMPUTĖS
EL. VIRT. PRIETAISAI - LAIKRODŽIAI
Viskam žemiausios kainos ir garantija
3321 S. Halsted St. - CLIFFSIDE 4-5665

VALYMAS
KILIMAI, APMUŠTI BALDAI valomi. Kambariai plaunami ir dažomi. J. RUDIS
Tel. CLiffside 4-1050

LEO'S SINCLAIR SERVICE
LEONAS FRANCKUS, Sav.
Stabdžiai, Sankabos, Transmisijos, Tune-ups ir Motorų Remontas
5759 So. Western Avenue
Kampas 58th Street
Telefonas PRospect 8-9533

WESTERN AUTO SERVICE
PAGRINDINIS IR SMULKUS AUTOMOBILIŲ PATAISYMAI
4318 S. Western Chicago 9, Ill.
Sav. St.Ščerba LA 3-1790

MOVING
R. SERENAS perkrausto baldus ir kitus daiktus. Ir iš toli. Miesto leidimai ir pilna audrauda.
2047 W. 67 Pl. WA 5-8063

SKIP'S SELF SERVICE Liquor Store
5515 SO. DAMEN AVE. ALL PHONES WA 5-8202
AUGUST - RUGPIŪČIO 27, 28, 29 D. D.

CHAPOULIE 185 MONTH OLD IMPORTED BRANDY	Fifth	$4.79
CLOSE OUT POPULAR BRAND OF ORANGE CURACAO	Fifth	$2.79
DE MULLER'S IMPORTED SPANISH Sauterne, Burgundy, Claret or Rose	Fifth	.98 ct.
GRAIN ALCOHOL 190 Proof U. S. P.	Fifth	$4.89
CINZANO VERMOUTH, Dry or Sweet	Fifth	$1.39
LIME, ORANGE, WILD CHERRY OR CHOCOLATE FLAVORED VODKA	Fifth	$2.98
KRUPNIK (HONEY PUNCH)	Fifth	$3.29
PIERRE CARTIER 1959 VINTAGE Sauterne or Haut Sauterne	Fifth	$1.79
CREME DE BANANA LIQUEUR	Fifth	$3.29
WURZBURGER IMPORTED GERMANY Case of 24—12 oz. Bottles Beer	Case	$7.95

Salomėja Nėris - Bačinskaitė

(Atkelta iš 3 psl.).

rientavimas tikrai buvo liga. Tai pastebėjo net jos mokiniai, kai sugrįžo iš ekskursijos jau kitokia. Tai visi matė, kas ją pažino ir kas su ja susitikdavo. Išgydyti jos niekam, ne tik man, nepavyko. Ji pati iš jos išsigydė, ją išsirgusi. Bet tai jai kainavo nemaža ir netrumpų tantalo kančių.

Salė ir su raudonąja žvaigžde ant krūtinės jokios bolševikų linijos nesilaikė. Ji jos nematė, nežinojo ir nepaisė. Ji iš tos linijos žengė savo keliu visomis kryptimis. Iškrypimus į dešinę ar į kairę bolševikai baudė ne tik darbo stovyklomis, bet ir mirties bausme. Tokiu būdu daug tūkstančių buvo iššaudyta ir darbo stovyklose nukankinta net ir su labai dideliais nuopelnais bolševizmui žmonių, net pačių Stalino artimųjų. Tas pats likimas laukė ir Salę, nes ji buvo iškrypus iš linijos ne tik į vieną ar kitą pusę, bet į visas puses. Laiminga Salė laiku mirusi. Nes ir jai neišvengiamai toks partijos teismas būtų surengtas ir būtų reikėję "prisipažinti", "atsiprašyti", "pasižadėti daugiau tokių iškrypimų nedaryti", o gal ir atgailauti kokioj Sibiro darbo stovykloj. Džiaugėsi ta jos mirtimi ir bolševikai, nes nereikėjo jos braukti iš savo didvyrių sąrašo. Ji ir dabar tokia didvyrė jų laikoma, nors ji niekad nėra buvusi ne tik jų didvyrė, bet net ir paprasta bolševikė.

Salė buvo širdies moteris. Ji širdimi galvojo, širdimi veikė, širdim kalbėjo ir širdim rašė. Širdies žmonės niekad nemeluoja nei žodžiais, nei darbais. Jie gali tik klysti. Tokių žmonių veiksmus ir darbus reikia vertinti taip pat širdimi ir į juos reikia žiūrėti pro širdies prizmę. Popiežius Jonas XXIII, atidaręs Visuotinio Bažnyčios suvažiavimo pirmąją sesiją, turėjo pasikalbėjimą su nekatalikų atstovais — stebėtojais. Tarp kita ko jis jiems pasakė: "Teikitės skaityti mano širdyje. Joje rasite žymiai daugiau, negu mano žodžiuose". Ir Salę perleidę per kritikos koštuvą, turime skaityti ne tik jos žodžius, bet ir jos širdyje. Joje rasime daugiau, negu jos parašytuose ar pasakytuose žodžiuose. Antra, ne tik ją, bet ir visus žmones vertindami, turime vertinti juos jų realioj tikrovėj, o ne ištraukus juos iš sąlygų ir aplinkos. Tos taisyklės dažnai kritikų ir vertintojų nesilaikoma, ir dėl to padaroma daug klaidų ir neteisingų sprendimų. Dėl tų taisyklių nesilaikymo ir Salė daugelio pristatoma kreivajame veidrody, karikatūriškai, neteisingai.

Kai bet kuris asmuo iškyla tuo ar kitu atžvilgiu virš kitų, jis tampa lyg nusavintas, tos visuomenės nuosavybė, jis gali būti kiekvieno kritikuojamas ir pastabomis palydimas, kaip menininko paveikslas, išstatytas parodoje. Tačiau kas to paties asmens padaroma už visuomenės akies pasiekiamo ploto, kad tas jo veiksmas būtų ir peiktinas, nemoralus, nieks neturi teisės jo traukti į dienos šviesą. Tai būtų nemoralu, pagaliau, ir, manau, nesuderinama su daugelio valstybių baudžiamuoju kodeksu. Tokie veiksmai priklauso Dievo ir klausyklos kompetencijai.

Šis klausimas buvo visada aktualus. Šiais gi laikais labai kritus žmonių moralei, jis tiek suaktualėjo, kad net popiežius Povilas VI rado būtina tuo klausimu pasisakyti. 1964 m. balandžio m. 17 d. Jungtinių Tautų surengtam seminare, kuriame buvo gvildenamas informacijos laisvės klausimas, jis dalyviams štai ką pasakė: " Kiekviena informacija turi būti objektyvi, suderinta su tiesa... Bet to neužtenka, kad ji būtų objektyvi. Ji dar turi būti apribota aukštesniojo gėrio. Turi būti respektuojamos kitų teisės į gerą reputaciją, todėl reikalinga susilaikyti prie teisėtos (legitime) jų privataus gyvenimo paslapties". (Documentation Catholique. 1964.V.3 nr.)

Kai kurie Salės kritikai, šią taisyklę aplenkdami, viena akimi dirščiojo į Salės buduarą ir patalus, ir stengėsi susekti, ar neįšoko koks oželis į jos rūtų darželį ir įspėti kuris jų. Nieko nesusekę, meta viešumon bent įtarimo šešėlį. Padaro Salei nemažą skriaudą. Atšaukti jos nesiskubina, o gal ir nesirengia.

Minėtam eilėraštyj kan. M. Vaitkus rašo:

Ir guli dabar tu žemėj nešvęstoj;
nelydėjo karsto tyras Benedictus;
ir, užkasę duobę, palydovai tuoj,
nesimeldę Dievui, į namus sugrįžo...
Ir kažin ar žmonės pastatys tau kryžių,
kad bent vienas tau bičiulis liktų...
Žels vien lauko žolės žemėj nešvęstoj,
ir ramunių akys ims šypsotis tuoj,
ir tik vyturėlis suoks tau Benedictus...

Tokia jau nelaiminga Salės dalia. Be maldos, be Benedictus, be kryžiaus ir švęstos žemės. Ją guos artojo dainius vieversėlis, raudą raudos lietuviškas berželis svyruonėlis, o šventoji Lietuvos žemelė, kurią ji taip mylėjo ir kurioje trokšte troško paguldyti amžinam poilsiui savo žemiškus palaikus, seks jai savo garsią praeitį ir žadins jos geresnės ateities viltis — laisvės ir nepriklausomybės. Bet nepaisant to, aš tvirtai tikiu, kad Salės sielai nebus uždarytos durys prie Teisingojo Teisėjo ir Gerojo Tėvo sosto. Juk ne vienas žemėje slidinėjo ir paklaidžiojo be,t vėliau grįžo į Gerojo Tėvo nurodytus kelius.

Ar kas dabar atmena Salę Lietuvoj? Bolševikai nuo jos atšlijo. Ir po karo ją Kaune sutiko be entuziazmo ir iškilmių. Ne jų gi žmogus grįžo. Tačiau manau, kad pasiliko tokių, kurie Salę gerai pažino, suprato jos klystkelius ir dovanojo, kaip dovanojo ir Dievas. Bučas, jos vyras, Salei mirus, išsikėlė gyventi į Kauno Žaliakalnį, į Seinų gatvę. Palemono gi namelyje bolševikų įrengtas memorialinis Salomėjos Nėries vardo muziejus. Bolševikinio "Tėvynės Balso" rašoma: "Viskas jame atrodo taip, kaip buvo, poetei gyvai esant. Tas pats juosvo medžio rašomasis stalas darbo kambaryj, ant jo — poetės rankoje laikytas amžinas plunksnakotis, redaguoto eilėraščio rankraštis. Salonėlyje ta pati knygų spinta su mylimų rašytojų Majakovskio, Gorkio, Gėtės ir kitų tomais, K. Markso raštais, mokykliniais vadovėliais. Beveik ant visų jų Salomėjos Bačinskaitės autografai. Štai ir stalelis ant kurio buvo rašomos rinkinio "Diemedžiu žydėsiu" eilės, prie kurio gimė poemos "Keturi" posmai. Čia poetės rankraščiai, asmeniniai daiktai, foto nuotraukos... Viename muziejaus kambarėlyje įrengta leidinių, išleistų nuo poetės kūrybos pradžios iki šių dienų, ekspozicija.... Prie poetės skulptūros visada liepsnoja raudonų rožių žiedai. Muziejaus direktorius S. Petrauskas sako, kad rožės čia ištisus metus atneša S. Nėries draugai, giminės, darbininkai, moksleiviai. Takas į poetės namelį niekad neužželia, o rožės nespėja nuvysti".

Taip rašo bolševikai užsieniuose gyvenantiems lietuviams. Kur čia tiesa, kur propagandinis melas, sunku pasakyti. Kad yra S. Nėries vardo muziejus, tiesa, kad atnešama rožių prie jos biusto, taip pat gali būti tiesa, kad dar takelis į jos namus nėra užžėlęs taip pat dar galima tikėti. Bet kad jos bibliotekoj nebūtų nei vieno lietuvio rašytojo knygų, kad joje jos pačios valia būtų Markso knygos, neįtikėtinas dalykas. Kas pažinojo Salę ir žinojo jos santykius su bolševikais, kas žinojo, kokiu skaitymu Salė interesavosi, tas jokiu būdu tuo nepatikės. Vieną tiesą bolševikai paskelbė šia žinia, būtent, kad Salės bibliotekoj nėra Lenino, Stalino ir kitų bolševikų vadų raštų ir kad jos muziejaus lankytojų tarpe nėra bolševikų.

(Pabaiga)

MŪSŲ KALBA

RED. DR. PR. SKARDŽIUS

Pekus ir tūbas

Abu šie žodžiai yra seni mūsų kalbos piliečiai, būdingi mūsų senovės liudytojai, ir todėl gaila, kad jiems visai nebuvo rasta vietos **Lietuvių** enciklopedijoj.

Pekus dar dažniau sutinkamas mūsų senųjų raštų kalboj (J. Bretkūno Bibilijos vertime, M. Daukšos Postilėje ir kt.), bet šiais laikais jis bepažįstamas tik vienur kitur Vilniaus krašte (Zasečiuose, Zieteloj ir kt.). Gilią šio žodžio senovę patvirtina ir kitos indoeuropiečių kalbos: prūsų **pecku** "galvijai, Vieh", lot. **pecū** arba **pecus** (vs. km. **pecoris**), gotų *faihu* "manta, turtas", sen. indų *páśu* — "pekus, turtas" ir kt. Tai, be abejonės, yra labai gilios senovės veldinys, ilgainiui jau daugely ide. kalbų išnykęs arba išlikęs pakitėjusia reikšme; pvz. sen anglų saksų **fehu**, sen anglų **feoh** reiškė "pekų, turtą, nuosavybę", o iš to išriedėjęs dabartinis anglų **fee** yra jau "atlyginimas, mokestis; arbatpinigiai (tip)". Dėl reikšmės atmainos plg. dar lot. **pecū** (**pecus**): **pecūnia** "pinigai" **pecūlium** "turtas".

Pekaus yra nevisai paprasta ir garsinė raida. Kaip žinoma, senovinis, indoeuropinis kietas (velarinis **k** yra mūsų kalboj išlikęs lig šių dienų, o minkštas (palatalinis **k'** yra išvirtęs į **š**, pvz.: mūsų **karas** (ir **karias** "karas; kariuomenė"), sen graikų **koiranos** (iš * **korjanos**), "karo vadas", gotų **harjis** "kariuomenė, Heer"; **naktis**, latvių **nakts**, lot. **nox** (vs. km. **noctis**), sen. indų **naktam** "naktį" ir **šimtas**, lat. **simts**, lot. **centum** (senovėj c- buvo tariamas k-), sen indų **śatam**, rusų **sto**; **širdis**, rusų **serdce** (senovinė šaknis * **sird-**), gotų **hairto**, lot- **cor** (vs. km. **cordis**) ir kt. Tais garsų dėsniais vadovaudamasis, K. Būga savo laiku manė, kad **pekus** (plg. sen indų **paśu-** ir **śatam**) negalįs būti senas, baltiškas žodis, bet turįs būti paskolintas iš gotų kalbos, t. y. esąs tos pat rūšies germaniškas skolinys, kaip **alus**, **šarvas** ir kt. Bet vėliau kalbininkai (Ed. Hermannas ,Fr. Spechtas ir kt.) pastebėjo, kad dėl tos priežasties mūsų **pekus** nebūtinai turi būti iš kur kitur paskolintas, nes iš senų senovės tiek pačioj lietuvių kalboj, tiek kitose baltų kalbose, kaip rodo dabartiniai tarmių duomenys, galėjo būti pagrečiui vartojami vienoj ir toj pačioj šakny tiek senoviniai velariniai, tiek palataliniai tos pat grupės priebalsiai, plg. **kleivas** ir **šleivas** ir kt. Taigi mūsų **pekus**, prūsų **pecku** visai lengvai gali būti senas, baltiškas, žodis šalia sen. indų **paśu-**, avest. **pasu-**, (mūsų būtų * pešus) tos pat rūšies, kaip šalia sen. indų **aśman-**, avest. **asman-** "akmuo", gr. **akmon** "priekalas" yra ir mūsų **akmuo**, latvių **akmens** (bei **akmins**, **akmuons**), kurį K. Būga savo "Liet. kalbos žodyne" irgi buvo linkęs laikyti skolintu žodžiu. Antra vertus, **pekus** ir kultūros istorijos sumetimais laikytinas savu tos pat senovės žodžiu, kaip **ašva** "kumelė" (šalia išnykusio senovinio * **ašvas** "arklys"; plg. dar žem. — **ašvienis**), **avis**, **šuo**, taip pat **ratas**, **laukas** ir kt. Todėl A. Mažiulis š. m. liepos 25 d. Draugo šeštadieninėme priede (nr. 174), kritikuodamas M. Gimbutienės naujai pasirodžiusį veikalą "The Balts", nori be jokio rimtesnio pagrindo grįžti prie gerokai senstelėjusios būginė etimologijos, kurios naujesni kalbotyriniai tyrinėjimai nebepatvirtina.

Kas kita yra **tūbas** (ir **tūba**) "veltinys (vailokas), ang. felt, vok. Filz". Tai yra irgi senas žodis, sutinkamas K. Sirvydo, Ruigio, Nesselmanno, Kuršaičio žodynuose, Žemaičių tarmėse (Kvedarnoj, Mosėdy) ir kt. Šio žodžio senumą rodo ir latvių **tūba**, prūsų **tubo** "tubas, veltinys". Bet šio žodžio kilmė dar nėr galutinai paaiškėjusi. K. Būga "Kalboj ir senovėj" (294 psl.) tarė šį žodį esant paskolintą iš skandinavų kalbos, bet J. Endzelynas K. Muelenbacho Latvių kalbos žodyne yra linkęs šį žodį kildinti iš vėlyvesnės gotų kalbos, nes latvių kalboj šalia **tūba** yra ir **tuoba**, kur **ū** gali būti išriedėjęs iš ilgo **o**; plg. mūsų **dūma** ir latvių **duoma**. Plg. dėl to dar E. Fraenkelio Lit. etym. Wb. (1134 psl.). Bet, šiaip ar taip būtų **tūbas** (tūba) "veltinys, vailokas" yra senas, lig šiol dar plačiai pažįstamas kultūros žodis, ir todėl, atrodo yra gerokas neapsižiūrėjimas jo visai neminėti mūsų didžiausiame informaciniame leidinyje.

Pr. Skardžius

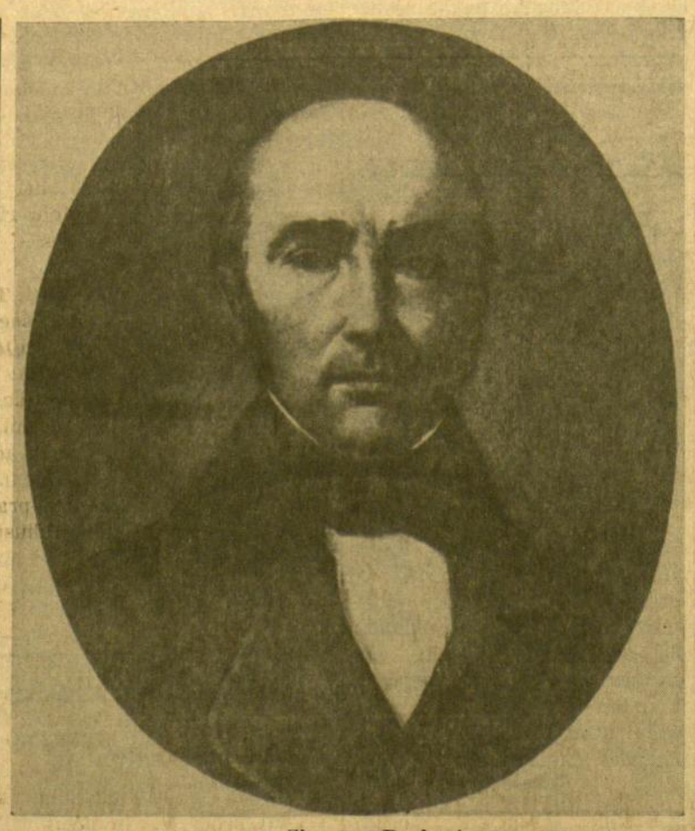

Simanas Daukantas

SIMANAS DAUKANTAS

Užmirštojo rašytojo sukaktį minint

A. P. BAGDONAS

Tikrai didelis mūsų apsileidimas yra pasmerkti užmiršimui mūsų rašytoją S. Daukantą, kada šiemet sueina **šimtas metų** nuo jo mirties. Pagal Liet. Enciklopediją S. Daukantas mirė 1864 m. lapkričio mėn. 24 d. Papilėje, ant Ventos upės kranto.

Mes tiek daug dėmesio ir pastangų skyrėm K. Donelaičio išgarsinimui, kad nebeliko vietos kitam žymiam mūsų rašytojui ir istorikui S. Daukantui.

Šviesuolis iš liaudies

Gimęs Kalviuose, Skuodo valsčiuje, S. Daukantas savo jaunystę praleido Žemaitijoje, vėliau, baigęs Ž. Kalvarijos domininkonų mokyklą, pėsčias nukeliavo į Vilnių ir ten papildomai mokėsi dvejus metus gimnazijoje, kol galėjo stoti į universitetą. 1816 metais stojęs į Vilniaus universitetą, į literatūros fakultetą, kur savo draugų tarpe turėjo taipgi Adomą Mickevičių. Vėliau Daukantas pakeitė fakultetą, studijuodamas 1818—1823 m. moralinius - politinius mokslus. Yra žinoma, kad tuo metu un-te slaptai buvo platinama Daaukanto parašyta Lietuvos istorija šį kartą žemaitiškai — ne lenkiškai.

1825 m. gavo teisių magistro laipsnį ir diplomą ir, išsirūpinęs komandiruotę, išvyko į Karaliaučiaus universitetą pagilinti studijų, kur jis tyrinėjo archyvus ir klausė istorijos paskaitų.

S. Daukantas yra pirmasis mūsų rašytojas ir istorikas, pasiekęs tokį aukštą mokslinį laipsnį ir nepasidavęs lenkų įtakai. Jis visą amželį pašventė lietuviškai literatūrai, geriau pasakius, jos istorijai ,rašydamas vien tik lietuviškai ir savo veikalus skirdamas ne sulenkėjusiai bajorijai, bet lietuviškai kalbančiai liaudžiai, iš kurios ir jis pats buvo kilęs.

Žymieji Daukanto darbai

Kada jis gavo tarnybą Petrapilio Senato departamente, kaip Lietuvos Metrikos vedėjo padėjėjas, tada jam atsivėrė galimybės prieiti prie pačių Lietuvos istorijos šaltinių ir juos tyrinėti. Jam pasisekė dalį svarbių dokumentų nurašyti ir vėliau panaudoti savo istoriniams veikalams. Jis yra parašęs dešimtimis knygų, bet ne visos turėjo laimę būti išspausdintos. Dalis pasiliko rankraščiuose.

Dar būdamas Kalvarijos gimnazistu, jau parašė veikalą "Priežodey surinkty Metuse Pona 1813". Universitete būdamas, paruošė "Darbus senuju Lietuwiu yr Zemaycziu", kurie buvo išlikę dviem nuorašais, išspausdinti tik 1929 m.

Žymiausias jo darbas yra "Būdas Senovęs Lietuviu Kalnienu ir Žemaitjiu", kuris buvo išleistas Amerikoje 1892 m., visai sudarkius Daukanto kalbą.

Antras žymus jo veikalas "Historyje Žemaiytyszka", kuri irgi sudarkyta buvo išleista Amerikoje 1891 m.

Be to, jis rašė daugybę populiarių knygelių, skirtų kaimui, dalį jų išleido, paruošė "Dainas Žemayciu", elementorių vaikams, maldaknygę, kurį likosi rankraštyje, ir kitų veikalų. Daukantas dažniausiai pasirašydavo slapyvardėmis, bijodamas netekti tarnybos. Paliko rankraštyje net Liet. k. žodyną, kurį pabaigė prieš pat savo mirtį.

Tai tik trumpi apmatai, minint jo raštų veiklą, bet jo reikšmė ne vien raštuose glūdi.

(Nukelta į 6 psl.)

NAUJAUSIOS MADOS PLAUKŲ ŠUKUOSENA, išpildoma prityrusių šukuotojų.

Artistic Beauty Salon
2711 W. 71st St., tel. HE 6-1098
Sav. VL. ANDRIJAUSKAS

Čia pat galėsite pirkti aukštos rūšies kosmetikos priemones.

Val. — nuo 9:30 v. r. iki 6:30 v. vak.
Treč. ir penkt. nuo 9:30 v. r. iki 9 v. v.

Taupykite

MES MOKAME 4 1/2 % ANT VISŲ SĄSKAITŲ

Daugiau kaip 50 metų sąžiningai patarnaujame lietuviams.

Kiekviena sąskaita ligi $10.000 apdrausta Federalės valdžios agenturoje

August Saldukas, Prezidentas

4040 Archer Ave. Chicago, ILL. 60632
Telef. CL 4-4470

- Artesian Restaurant -
AND LOUNGE
2432 WEST 63rd STREET
Jau yra pilnai įrengtas ir veikia, turi virš 300 sėdimų vietų.

Čia galite netik gerai ir nebrangiai pavalgyti, bet atšvęsti krikštynas, vedybas, sukaktuves ir kitokias Jūsų šeimynines ar visuomenines progas.

Elektriniai vėsinamas. Atvykit į mūsų restoraną-lounge, kur valgių pasirinkimas įvairus, nebrangios kainos ir taip pat didžiausias pasirinkimas vietos ir užsienio gėrimų. Parap. draugijos, klubai ir vienuolynų rėmėjų draugijos susirinkimams ir posėdžiams bankieto patalpomis naudojasi nemokamai. Telpa virš 300 asmenų. **Kad būtumėt įžtikrinti dėl vietos, patelefonuokite 436-4622.** Atdaras nuo 6 val. ryto iki 1 val. nakties.

Du kiemai automobiliams pastatyti veltui. Į vieną galima įvažiuoti iš Western Ave., o kitas užpakaly namo.

Chicago Savings AND LOAN ASSOCIATION

Duodame paskolas namams pirkti, statyti naujus namus arba perfinansuoti jūsų seną paskolą naujai susidariusioms jūsų sąlygoms. Atsiminkite, kad Chicago Savings labai lengva pasiekti telefonu ir pasiteirauti apie mūsų sąlygas. Dar geriau atvykti asmeniškai ir gauti nemokamą patarimą iš geriausio šios srities specialisto.

Svarbu pasirinkti vietą pinigams taupyti, bet dar svarbiau pasirinkti vietą, iš kurios gali finansuoti arba gauti paskolas savo namams ar apartamentui. Kviečiame bet kada užeiti, būsite nuoširdžiai sutiktas!

HANDY HOURS

Monday ..... 12:00 P.M.-8:00 P.M.
Tuesday ..... 9:00 A.M.-4:00 P.M.
Wednesday .. Closed All Day
Thursday .... 9:00 A.M.-8:00 P.M.
Friday ..... 9:00 A.M.-8:00 P.M.
Saturday .... 9:00 A.M.-12:30 P.M.

Marquette Parke -- Amerikos Lietuvių Sostinėje

6245 SO. WESTERN AVE., CHICAGO 36, ILLINOIS GRovehill 6-7575

Chicago Savings & Loan Association žymesniųjų krašto finansinių įstaigų tarpe yra viena stipriausioji, saugiai ir pavyzdingai tvarkanti savo įstaigos reikalus. Mes nesiveržiame tapti pačia didžiausia įstaiga, bet dedame pastangas visuomet teiktl geriausius patarnavimus mūsų taupymo ir skolinimo nariams, ir siekiame visada būti stiprūs finansiškai. Chicago Savings bendrovė per visus 40 savo gyvavimo metų visuomet yra išmokėjusi savo taupytojams pilną taupomą sumą ir mokėjusi ne mažesnius, kaip 3% dividendus.

Šios bendrovės vadovybė ir šiandien tęsia tą pačią atsargią, bet protingą administravimo politiką, kuri apsaugo Jūsų santaupas ir neša gerus dividendus.

4 1/2%
Current Dividend on Investment Accounts

- Vacation Club
- College Bonus Savings
- Home Mortgage Loans
- Home Improvement Loans
- Christmas Club
- Insured Family Savings
- Notary Public Service
- All types of Insurance
- Free community rooms for your organization meetings
- Cash checks and pay all family bills with our special money order checks. No service charge to members
- U. S. Postal Stamp Machine Service
- Sell and redeem U. S. Bonds
- Two large free parking lots
- Drive-In Window
- Save-by-Mail Kits
- Travelers Checks
- Safe Deposit Boxes

Vertybių konfliktas dabartinėje mūsų literatūroje

Dr. Jono Griniaus paskaitos studijų savaitėje akcentai

Europos lietuvių Studijų savaitėje, vykusioje Vasario 16-tos gimnazijoje, dalyvių dėmesį ypač patraukė rugpiūčio 16 d. **dr. Jono Griniaus** skaitytoji paskaita **"Vertybių konfliktas dabartinėje mūsų literatūroje"**. Prelegentas apsiribojo pastarųjų 25 m. laikotarpiu, pasekdamas mūsų literatūros raidą nuo Antrojo pasaulinio karo užsiliepsnojimo.

Anot dr. Jono Griniaus, literatūra labiau už kitus menus atspindi gyvenimą, todėl joje ryškiai brėžiasi ir mūsų tautą ištikę smūgiai. Prieš 20 metų pusė Lietuvos rašytojų pasitraukė į Vakarus nuo komunistinės priespaudos. Likusieji pateko į dar niekad mūsų tautos istorijoje tokiame laipsnyje nepatirtą totalinio apsupimo nelaisvę. Prisitaikiusieji tapo riebiai penimi naujosios klasės nariai, o kas vardan sąžinės neprisitaikė, tie neturi jokių galimybių pasireikšti kaip rašytojai.

Lietuviai rašytojai Vakaruose yra laisvi, tačiau išsisklaidę ir tuo pačiu atskirti nuo savo visuomenės. Sunku yra surasti laiko ir jėgų kūrybai dažnai ne savo užsiėmimo paraštėje. Reikia su žiburiu ieškoti ir leidėjo, ir skaitytojo, o kūrybos darbas čia nėra atlyginamas, nebent pasitaiko viena kita premija. Vienok kiekvienas gali kurti pagal savo įsitikinimą ir sąžinę.

Ir tėvynėje likusių ir tremtyje atsidūrusių lietuvių rašytojų kūrybinės tendencijos daugiausia sutampa ten ,kur yra traktuojamos vitalinės ir psichinės žmogaus vertybės, jo vitalinis, biologinis, psichinis išsiskleidimas. Tačiau ir čia jau pasireiškia skirtumai. Pavergtoje tėvynėje šioms vertybėms yra norima duoti vietos tik tiek, kiek jos tarnauja gamybinio prado dominuojamai visuomenei. Kaip idealas čia yra vertinamas darbas, o žmogus yra vertas tiek, kiek jis pagamina. Ypač vadinamoji darbo poezija ten duoda ryškių melagingo meno pavyzdžių.

Sunkiose tremties sąlygose kuriančių laisvųjų rašytojų kūryboje daugiau atsispindi darbo ir žmogaus buities susikirtimai.

Sovietinė literatūra yra plačiai naudojama kaip botagas plakti socialistinės visuomenės ydoms ir jos priešams. Ypač uoliai yra juodinamas nepriklausomybės laikotarpis. Iš tolimesnės mūsų tautos praeities yra dažniau užkliudomos kovos prieš ordiną ir 1863 m. sukilimas. Čia vis dėlto prasimuša ne kartą ir autentiškas tautinių vertybių pergyvenimas, liudijąs ir po priespauda tebežėrinčią tautinę gyvybę. Tačiau jau retkarčiais pati tėvynės sąvoka yra bandoma pagal pavergėjų norą išplėsti už Uralo.

Pas tremties rašytojus kraujuoja tėvynės netekimo žaizda. Tarp temų vyrauja skaudus atsiplėšimas nuo tautos kamieno, kuris dažnai yra sudraskęs ir šeimos bei santuokos ryšį. Tėvynės ilgesio kankinamo žmogaus buityje prasiveržia ir sugrįžimo Lietuvon pagunda. Kaip atsvara tačiau lemia mintis, kad sugrįžimas į pavergtą tėvynę yra, šalia asmeniško pavojaus, taip pat ir išdavimas protesto prieš pavergimą.

Palyginti su šia taip skaudžia tematika, mažiau yra traktuojamas nepriklausomybės laikotarpis. Bet ir čia galime rasti daug, kad ir netiesioginių atsakymų į sovietinį mūsų praeities vertinimą.

Tiesiog diametralinis skirtumas pasireiškia tautinės rezistencijos vertinime, kuri sovietiniams rašytojams yra tik buvusios išnaudotojų klasės banditizmas, o laisvajam lietuviui — aukščiausias heroizmas, ginant savo gyvybės kaina nelygstamąsias tautos vertybes.

Pavergtoj tėvynėj yra sistemingai puolamos dvasinės ir religinės vertybės. Tačiau ir tremtyje pasitaiko ateizmo adeptų, tik jie reiškiasi daugiau vakarietiškąja, egzistencialistine forma: negalimos beribės laisvės siekimu ir gyvenimo beprasmybės išpažinimu. Jei marksistinį ateistą palaiko tikėjimas į visuomenę, kuri dėl savo, paskirą žmogų prašokančio tęstinumo sudaro transcedencijos pakaitalo iliuziją, tai tremties ateistas, atplėštas nuo savosios visuomenės, neturi nė šios iliuzorinės atramos.

Įdomu, kad pastaruoju metu sov. literatūroje yra pradedamos dažniau svarstyti ligi šiol šalin nustumtos individualizmo temos, nors ir čia neapsieinama be išdidaus, "monumentalaus" pozavimo.

Nuo Donelaičio mūsų grožinėje literatūroje gyva teistinė tradicija ir šiandieninėje tremties literatūroje yra gana stipri. Dievas, kaip vidiniai pažintas visatos ir žmogaus egzistencijos pagrindas, vis laibau tampa dėmesio centru įvairiuose žmogiškųjų vertybių konfliktuose.

Paskaitą sekė gyvos diskusijos, atskleidusios eilę naujų aspektų.

A. K. (ELI)

FILMŲ ĮVAIRUMAI

STASĖ SEMĖNIENĖ

Reto gerumo klasiškas filmas

..**"Island of the Blue Dolphins"**, žavingas filmas, pastatytas pagal vieną literatūriniame pasaulyje vertingiausių vaikų knygų, yra tikrai puikus stebėti visai šeimai. Padorumo legionas išskirtinai jį atžymėjo, kaip rekomenduotiną, aukščiausią pramogą.

Indėnė mergaitė — dabar legenda, o tikrovėje — istorinis faktas, yra herojė rašytojo Scott O'Dell romano, parašyto 1960 m. ir apdovanoto Newbery premija, kaip geriausia vaikų knyga.

Filmas, kurio premjera įvyko kaimyniniuose kino teatruose, yra labai rūpestingai pagamintas Robert B. Radnitz, surežisuotas James B. Clark ir tekstas parašytas Ted Sherdeman. Šis garbingas trejetukas pastatė dar porą klasiškų išskirtinių filmų vaikams to paties žanro: "A dog of Flanders" (1959 m.) ir "Misty" (1961 m.). Jie paberia daug sentimentų be pigaus sachariniško sentimentališkumo ir pamokymų be mėgėjiškai aiškių pamokslavimų. Radnitz yra Hollywoodo tikra retenybė — idealistiškas filmų gamintojas, skiriąs savo filmus visos šeimos žiūrovams. Nesilenkdamas žaliajam stabui — doleriui, jis gauna pelnytą atpildą — stebėtiną savo meniškų filmų pasisekimą. Šis inteligentiškas ir skoningas filmas yra gyvas pavyzdys, kokie filmai turėtų būti skiriami vaikams, bet labai retai tokie yra.

Filmo turinys yra pagrįstas tikrais pergyvenimais Californijos istorijos pradžioje. Karana, Pacifiko šiaurės vakarų indėnų vado duktė, tautelei apleidus salelę prie šiaurės Californijos pakraščio, pasilikusi viena, išgyveno beveik 18 m. (1835—1853).

Klastingam baltajam kailių mainytojui nužudžius indėnų vadą su jo kariais, misionieriai iškelia išblaškytą tautelę į Californiją. Karanos broliukas atsilieka nuo laivo ir toji iššoka paskui jį. Jam gi žuvus nuo plėšraus šunies, ji pasilieka vieniša, vesdama robinzonišką gyvenimą: pasistato pastogę, žuvaudama ir medžiodama, pasirūpina sau maisto ir pati pasidaro lanką ir strėlę — josios tautelės uždraustą ginklą moterims. Karana išmoksta pamilti savo priešą. Strėle sužeidusį šunį, kuris sudraskė josios broliuką, vėliau jį gydo ir lieka abu ištikimiausi draugai.

Naujokė Celia Kaye, apdovanota natūraliu žavesiu ir grožiu, pasirodo ekrane pirmą kartą, bet atvaizduoja gyvai drąsią ir išradingą mergaitę. Jos partneris — šuo Rontu, sūnus "Dog of the Flanders", yra tikras "artistas".

Radnitz sutrumpino 18 m. laikotarpį į daug trumpesnį periodą, tai ir pačios herojės filmo gale nepasendino.

Spalvotoji fotografija, daryta primityvioje salelėje, yra puiki savo autentiškumu — nepaliesta civilizacijos, laukinė ir įdomi.

Tekstas dvelkia paprastumu ir neiškreiptu tikrumu.

Mergaitės gyvenimas saloje turėjo būti kur kas sunkesnis, kaip filme parodyta. Tačiau toks josios vargų užtušavimas — pablizginimas ir pavertimas idilišku gyvenimu yra turinio didžiausia dramatinė silpnybė. Neskaitant šio mažyčio krislelio, kuris daugelio paliks nė nepastebėtas, šis filmas yra nepaprastas, ypatingas, vertas pasidžiaugti bei pagirti.

SIMANAS DAUKANTAS

(Atkelta iš 5 psl.)

Kelio tiesėjas tautiniam atgimimui

S. Daukantas ir savo raštais, ir savo gyvenimu buvo **pirmasis**, kuris nutraukė ryšius su mums primesta lenkiška kultūra, unijomis ir tradicijomis; jis buvo pirmasis, kuris paruošė kelią aušrininkams, sargiečiams ir kitiems, sukėlusiems didįjį tautos atgimimą 19 šimtmetyje. S. Daukantas buvo idealistas, rašęs ne dėl pelno ar naudos, bet trokšdamas apšviesti ir įsąmoninti lietuvišką-jį kaimą, iš kurio turėjo ateiti tautos pranašai, veikėjai ir naujoji, lietuviškoji šviesuolių karta.

Ir šiandien mes jo neprisimename, neprisimename to kuklaus žemaičio ir jo veikalų, iš kur spindi tokia gili ir tyra meilė Lietuvai ir jos praeičiai. Ar ne laikas atitaisyti tą klaidą ir subrusti, išleisti nors monografiją ar jo rinktinių raštų tomą.

Mieli Tautiečiai!

Pasaulinę Parodą New Yorke daugelis jūsų, be abejo, lankys. Tačiau laikas bus labai brangus, nes kiekvienas norės dar pabūti New Yorke ir susipažinti su šio pasaulinio miesto įžymybėmis. Vis dėlto nepamirština, jog už New Yorko yra New Jersey valstybė, kuri gausi lietuviškomis kolonijomis.

Vieno yra tokių Kearny, apie 12 mylių nuo New Yorko. Nors nedidelė, bet turi kuo pasididžiuoti: nauja bažnyčia, baigiama įrengti parapinė mokykla, statomas naujas vienuolynas seselėms mokytojoms, finansiškai pajėgus lietuviškas bankas ir du moderniški lietuviški klubai — Lietuvių Katalikų Bendruomenės Centras ir Lietuvių Politikos Klubas. Abiejų klubų puikūs pastatai ir moderniški įrengimai.

Vykdami į New Jersey, sustokite Kearny, pamatysite šios kolonijos lietuvių darbštumą ir sugebėjimus, o Lietuvių Katalikų Bendruomenės Centre (6 Davis Ave., Kearny, N. J.) ir Liet. Politikos Klube (134 Schuyler Ave., Kearny, N. J.), pajusit tikrą lietuvišką nuotaiką, rasite senų pažįstamų ir iš čia išsivešite gražių atmintinų įspūdžių.

Laukiame atvykstant!

J. BELZA,
Lietuvių Katalikų Bendruomenės Centro Pirmininkas

M. SLUŽIS,
Lietuvių Politikos Klubo Pirmininkas

(pr.)

Kronika

● **Dail. Natalijos Jasiukynaitės tapybos darbų paroda New Yorko galerijoje.** Šios mūsų dailininkės aliejaus, pastelės ir akvarelės darbų paroda atidaroma rugsėjo mėn. 9 d. "The Pen and Brush Club" patalpose 16 East 10th St. New Yorke. Paroda tęsis iki rugsėjo mėn. 23 d. Galerija atdara kasdien nuo 1 val. iki 5 v. vak.

● **Solistas baritonas Kazys Yakutis** labai gyvai reiškiasi margame San Francisco muzikiniame gyvenime. Šio didmiesčio amerikiečių spauda, vertindama visą eilę pastarojo laiko ten vykusių koncertų, ypatingai atkreipia dėmesį į Kazio Yakučio dainavimą.

● **Vėl nepasitenkinimas sovietiniu rašytoju.** Iš Maskvos gautomis žiniomis, Sovietijos sostinės literatūros sluoksniuose sukėlė triukšmo nauja rašytojo Aleksandro Solženicino novelė "Šunes". Jos autoriaus knyga "Viena diena Ivano Denisovičiaus gyvenime" pasirodė 1962 m. ir vaizdavo gyvenimą Stalino laikų koncentracijos stovyklose. Anuomet prieš knygos išleidimą protestavo rašytojų "senoji gvardija", tačiau, Chruščiovui įsikišus, knyga buvo išleista. "Šunų" novelėje vėl vaizduojamas tremtinių gyvenimas, įtaigojant mintį, kad stalininių stovyklų dvasia ir toliau pasilikusi. Rašytojų savaitraštis, kurį laiką novelę sulaikęs, netrukus žada vis dėlto ją paskelbti. Pažymėtina, kad Solženicinas pats yra kalėjęs sovietinėje koncentracijos stovykloje.

ŽIEMINIŲ LANGŲ IR DURŲ

• STAINLESS
• ALUMINUM
• NYLON-VINYL
• RAUDONMED.
• PUSŲ
• SPALVOTO

—o—

GARANTUOTI VISI DARBAI

—o—

14 metų puikios darbuoties

A-1 MODERN HOME
4516 S. Washtenaw Ave.
Nemok. apkainavimas tel.:
CL 4-4600

ST. ZABRODSKAS
Ukrainietis
MIESTO IR NAMŲ STATYMO KONTRAKTORIUS
Atlieka remonto, perstatymo ir namų statybos darbus, cemento darbus, elektros įrengimus ir kt. Išrūpina reikalingus leidimus, iš miesto valdybos namų statymui, pertvarkymui ar remontavimui.
Visas darbas yra garantuotas ir apdraustas.
2040 West 52nd Street,
Tel. PR. 8-7887
CHICAGO, ILL., 60609

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS
Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus ir jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis Kalėdoms. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atdara pirmad. ir ketvirt. vakarais iki 9 val.
3314 West 63rd Street
Chicago 29, Illinois
Tel. PR 6-8998

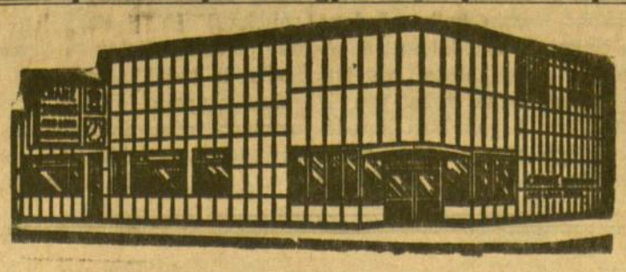

CRANE SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
B. B. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th St. Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING
4 1/2 %
Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas
PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.
VALANDOS: ANTRAD. ir PENKT. ..... 9 v. r. iki 5 v. v.
PIRM. ir KETV. ..... 9 v. r. iki 8 v. v.
ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. Trečiad. uždaryta

SUTAUPYSITE MŪSŲ
SUKAKTUVINIAM IŠPARDAVIME
Pirksit nebrangiai ir gausit sukaktuvinę dovaną
Stein Textile bendrovė yra pirmoji, kuri parūpino vilnonių, šilko, nylons, taffetą, aksomo, angliškų medžiagų paltams ir kostiumams siuntimui artimiesiems į Lietuvą ir tolimąjį Sibirą už žemas kainas! Gavom spec. medžiagų paltams kaip vyrų, taip ir moterų: veliūro, činčilos, "needlepoint" ir kitų.
STEIN TEXTILE CO.
616 West Roosevelt Road, Chicago 7, Ill.
TELEFONAS — HARRISON 7-3737
Jefferson St., Chernin's alkštėje.
Atdara kasdien įskaitant ir sekmad. nuo 9:15 r. iki 5:30 vak. Pirmadieniais uždaryta.
Nemokama vieta mašinoms už kampo į šiaur.

TELEVIZIJAS
paprastas ir spalvotas nebrangiai taisau. Už patarnavimą vietoje $3 už dirbtuvės darbą $10 ir dalys. Pritaikau 26-tą stotį.
J. MIGLINAS
2549 W. 69th St. Ha. PR 6-1063

Pristatome Visokių Rūšių STATYBAI IR NAMŲ PATAISYMUI MEDŽIAGĄ

CARR MOODY LUMBER CO.
STASYS LITWINAS, Prez.
3039 S. Halsted St., VI 2-1272
Apkainavimą ir prekių pristatymą teikiame nemokamai
Raštinė atdara kasdien nuo 8 val. ryto iki 6 val. vakaro ir šeštadieniais iki 3 val. p. p.

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpiaustyti paveikslų rėmai. Pritaikinti paveikslams, skelbimų rėmai, metalu aplieti rėmai.
2400 S. Oakley Ave., Chicago
VIrginia 7-7258-59

Siunčiami siuntiniai į LIETUVĄ ir kitus kraštus
Didelis pasirinkimas medžiagų ir kitų prekių.
EXPRESS GIFT PARCEL CO.
3320 S. HALSTED ST., LA 3-2021
Liusė Kavaliauskienė

Lietuviška valgykla. Gražiausias lietuviškas restoranas, kuriame gaminami lietuviški valgiai.
Atdara nuo 6:00 valandos ryto iki 8:00 valandos vakaro.
"PALANGA" RESTAURANT
6918 So. Western Ave. — GR 6-9758
JADVYGA ir JUOZAS BARTKUS, Savininkai

SEGHETTI TRAVEL BUREAU, Inc.
2451 S. Oakley Ave., Chicago, Ill. 60608, YA 7-3278
Aprūpins Jus pilnai kelionėms, sutvarkys jums kelionės dokumentus, parūpins bilietus lėktuvais, traukiniais, laivais ir autobusais keliauti Europoje, Azijoje ar kituose kontinentuose, taipgi Pietų Amerikoje, Kanadoje ir įvairiose vietose Amerikoje. Įstaiga atdara 6 dienas savaitėje.

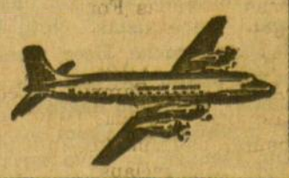

VANDER WAGEN
ANGLYS
SINCLAIR ALYVA
Sinclair HEATING OIL SuperFlame
3605 West 63rd St. POrtsmouth 7-8020

Mūsų erdviose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.
LIETUVIŲ ĮSTAIGA
ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711
Atdara pirmad. ir ketvir. 9—9 val., antr., treč., ir šeštadieniais nuo 9 iki 6 val. Sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 po pietų

NELAUKIT, nes rytoj jau gali būti pervėlu
Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius ar šiaip ką apdrausti, reikėlaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimei ištikus neturėsite jokių nemalonumų.
GENERALINIAI AGENTAI ŠIŲ kompanijų:
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE COMPANY
AMERICAN BONDING COMPANY
AMERICCAN INDEMNITY COMPANY
DUBUQUE FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
FIREMAN'S FUND INSURANCE COMPANY
FIREMAN'S INDEMNITY COMPANY
INDUSTRIAL INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
PACIFIC NATIONAL FIRE INSURANCE CO.
PEARL ASSURANCE COMPANY
RELIANCE INSURANCE COMPANY
UNIVERSAL INSURANCE COMPANY
WESTERN FIRE INSURANCE CO.
WESTERN CASUALTY & SURETY CO.
Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters
O'MALLEY and McKAY, Inc.
222 W. Adams St. Room 800
Telefonas CEntral 6-5206

Vasarai vėstant — Nuotrauka Vytauto Maželio

Kultūrinė Kronika

LIETUVIŲ KATALIKŲ MOKSLO AKADEMIJOS VI SUVAŽIAVIMO RUGSĖJO 5, 6, 7, D. 1964 M. FORDHAMO UNVERSITETE, BRONX, N. Y., PROGRAMA

PENKTADIENĮ (IX. 4)

6:00—9:00 val. vak. registracija — Labby Campus Center salėje.

ŠEŠTADIENĮ (IX. 5)

8:30 v. ryto registracija — Labby Campus Center salėje.

9:30 v. Votivinės Šv. Mišios "De Spiritu Sancto". Laiko prel. Jonas Balkūnas Fordhamo universiteto bažnyčioje.

10:00 v. SUVAŽIAVIMO ATIDARYMAS Campus Center Ballroom. Suvažiavimui ruošti komiteto pirmininko kun. prof. Vlado Jeskevičiaus, S.J., žodis. Prezidiumo sudarymas. L. K. M. Akademijos pirmininko kun. prof. Antano Liuimos, S.J., žodis.

ĮVADINĖ PASKAITA: Prof. Juozas L. Navickas — Vertybių prasmė materializmo akivaizdoje.

12:00 v. Priešpiečiai universiteto valgykloje.

1:00 v. **SEKCIJŲ POSĖDŽIAI**

I. LITERATŪROS IR KALBOS MOKSLO SEKCIJA: Campus Center Ballroom. Vadovauja kun. dr. Leonardas Andriekus, O.F.M.

1. Prof. Antanas Salys — Lietuvių kalbos raida dabartinėje Lietuvoje.

2. Prof. Alfredas Sennas — Neišspręsti lietuvių kalbotyros klausimai.

3. Antanas Vaičiulaitis — Dabartinės lietuvių literatūros problemos.

II. POLITINIŲ IR SOCIALINIŲ MOKSLŲ SEKCIJA: Campus Center 235 kamb. Vadovauja prof. Vytautas Vardys.

1. Prof. Antanas Musteikis — Laisvė enciklikos "Pacem in terris" šviesoje.

III. MEDICINOS MOKSLŲ SEKCIJA: Campus Center 236 kamb. Vadovauja dr. Domas Jasaitis.

1. Dr. Zenonas Danilevičius — Vėžio etiomologija.

2. Dr. Al. Grinius — Hormonai modernioj terapijoj ir patologijoj.

3. Dr. Domas Jasaitis — Raudonasis ir rudasis genocidas Lietuvoje.

3:00 v. Pertrauka.

3:30 v. Tų pačių sekcijų posėdžių tąsa.

4:50 v. Kokteilis ir susipažinimo pietūs universiteto valgykloje.

SEKMADIENĮ (IX. 6)

10:00 v. Pamaldos universiteto bažnyčioje. Šv. Mišias laiko ir pamokslą sako Jo Ekscelencija vyskupas Vincentas Brizgys.

11:30 v. Priešpiečiai universiteto valgykloje.

12:30 v. **SEKCIJŲ POSĖDŽIAI**

I. ISTORIJOS MOKSLŲ SEKCIJA: Campus Center 234—235 kamb. Vadovauja prof. Z. Ivinskis, kurį pavaduoja kun. dr. Viktoras Gidžiūnas ,O.F.M.

1. Dr. Juozas Jakštas — Pavėluotas Lietuvos krikštas.

2. Kun. lic. Rapolas Krasauskas — Veiksniai, nulėmę katalikybės atgimimą Lietuvoje.

3. Kun. dr. Viktoras Gidžiūnas, O.F.M., — Vienuolijų reikšmė .

4. Kun. dr. Kazimieras A. Matulaitis, M.I.C., — Arkivyskupas Pranciškus Karevičius. Jo asmens ir veiklos bruožai. (Paskaitininkas deleguotas iš Lietuvių istorijos draugijos.)

II. TIKSLIŲJŲ IR GAMTOS MOKSLŲ SEKCIJA: Campus Center 229 kamb. Vadovauja dr. Adolfas Damušis.

1. Dr. Adolfas Damušis — Įvadinės pastabos apie sekcijų pranešimų pobūdį.

2. Dr. Romualdas Zalūbas — Retųjų žemių spektrai ir jų atominė struktūra.

3. Dr. R. Kontrimas — Epitaksinis kristalų ir transistorių auginimas.

4. Dr. Jonas Gylys — Eksperimentiniai vaistų terapijos aspektai prieš psichines ligas.

5. Dr. Jonas Genys — Augalų genetika.

III. FILOSOFIJOS SEKCIJA: Campus Center 236 kamb. Vadovauja dr. Juozas Girnius.

1. Kun. dr. Feliksas Jucevičius — Filosofinė medžiagos samprata.

3:00 v. Pertrauka.

3:30 v. Tų pačių sekcijų posėdžių tąsa.

7:00 v. BANKETAS — Campus Center Ramskeller.

PIRMADIENĮ (IX. 7)

9:00 v. Šv. Mišios Fordhamo universiteto bažnyčioje už mirusius akademijos narius. Mišias laiko prel. Pranciškus Juras.

10:00 v. **SEKCIJŲ POSĖDŽIAI**

I. TEOLOGIJOS SEKCIJA: Campus Center 234—235 kamb. Vadovauja kun. prof. Antanas Liuima, S.J.

1. Kun. prof. Antanas Liuima, S.J., — Gyvosios dvasios uždaviniai materializmo akivaizdoje.

2. Kun. dr. Pranas Brazys, M.I.C., — Psichoanalizė katalikų mokslo šviesoje.

3. Kun. dr. Valdemaras Cukuras — Konkrečios dabarties gyvenimo tikrovės teologija.

II. TEISĖS MOKSLO SEKCIJA: Campus Center 236 kamb. Vadovauja prof. Bronius Kaslas.

1. Prof. Bronius Kaslas — Krikščioniškos valstybės ir visuomenės sąvokos raida.

III. PEDAGOGIKOS IR PSICHOLOGIJOS SEKCIJA: Campus Center 229 kamb. Vadovauja prof. Vytautas Bieliauskas.

1. Prof. Antanas Sužiedėlis — Kaltės sąvoka ir rolė psichinių sutrikimų vystymesi.

1:30 v. Priešpiečiai universiteto valgykloje.

3:00 v. **IŠKILMINGAS POSĖDIS.** Šimto metų nuo spaudos uždraudimo minėjimas. Paskaitą skaito prof. Simas Sužiedėlis.

SUVAŽIAVIMO UŽDARYMAS. Kalba kun. prof. Antanas Liuima, S.J., L. K. M. Akademijos pirmininkas.

—

● **"The Green Linden" — lietuvių liaudies dainų antologiją anglų kalba** šių ir naujųjų metų sąvartoje išleidžia amerikiečių leidykla "Voyages Press". Ta pati leidykla 1962 m. yra literatūriniam pasauliui davusi ir mūsų poezijos antologiją "The Green Oak", redaguotą, kaip ir dabar leidžiama dainų antologiją **Algirdo Landsbergio ir Clark Mills.** "The Green Linden" liaudies dainų antologijai atitinkamus įvadus yra parašę amerikietis rašytojas **Robert Payne ir dr. Marija Gimbutienė.** Leidinys iliustruojamas dail. **Viktoro Petravičiaus** raižiniais. Antologijos kaina knygų rinkoje bus $6.00. Tačiau užsisakantiems leidinį iš anksto ir iki š. m. lapkričio 1 d. prisiunčiantiems pinigus jis bus rezervuojamas už $4.25. Leidyklos adresas: Voyages Press, 35 W. 75th St., New York 23, N. Y.

* * *

● **Lietuviškieji autoriai leidyklos knygų sąraše.** Manyland Book leidykla išleido Čilės rašytojo Francisco Cloane knygą The Stowaway (lietuv. tai turėtų reikšti pasislėpusį keleivį "zuikį"), kurioje įdomiai aprašoma penkiolikmečio berniuko nuotykiai. Knyga gražiai išleista, iliustruota buvusio The New Yorker žurnalo iliustratoriaus dail. J. J. Floherty. Knygoje intriguojančiai aprašoma, kaip vienas neturtingas berniukas pasislepia laive, kaip jis surandamas ir kaip jis kartu su visais vyrais pergyvena audras, medžioklę ir kitus nuotykius. Nepaisant, kad jūrininkai paprastai vaizduojami storžieviai šioje knygoje išvengta įvairių grubumų, tačiau tai knygos vertę tik pakeliai. Vertė iš ispanų kalbos anglų kalbon Adele Breaux. Knyga 120 psl., įrišta į kietus viršelius, kaina 3 dol.

Mums tačiau įdomu dar ir tai, kad knygos gale įdėtas sąrašas knygų, kurias išleido Manyland Book, ir ten regime šeiniaus The Ordeal of Assad Pasha, Gliaudos House Upon The Sand, taipgi Lithuanian Quartet ir Selected Lithuanian Short Stories. Visa tai galės atkreipti amerikiečio arba ispanų kilmės skaitytojo dėmesį į lietuvių autorių kūrybą. Knyga "The Stowaway" Čilėje yra laimėjusi premiją, o jos autorius yra išleidęs dar visą eilę ir kitų knygų.

TV — RADIJŲ TAISYMAS
P. RUDĖNAS
4448 S. Western Ave.
Tel. 847-4829 ir YA 7-1026
Čia pat galite gauti Briedžio dažų.

ANGLŲ KALBOS PAMOKOS
VERTIMAI — PILIETYBĖ — LAIŠKAI — AFIDAVITAI GIMINIŲ ATVAŽIAVIMUI
K. Ginaitis
3255 S. Union Av., Chicago 16, Ill.
Tel. VIctory 2-0105

Sharko's
RESTAURANT & COCKTAILS
6301 West 63rd Street. Chicago, Illinois 60638 — Tel. LUdlow 6-3636
Jauki ir nuotaikinga vieta, kur jūs galite skaniai ir nebrangiai pavalgyti ir pavaišinti savo draugus ir pažįstamus. Vietos ir užsienio gėrimai. Dvi erdvios salės elektriniai vėsinamos sutalpina virš 600 asmenų. Tinka vestuvėms ir kitokiems parengimams.

ST. ŠARAUSKAS, dipl. automatinių transmisijų ir motorų specialistas, prie transmisijų išdirbęs 12 metų, **PAŽANGOS** garaže, **SINCLAIR** gazolino stotyje, atidarė transmisijų ir motorų taisymo skyrių. **PAŽANGOS** garaže atliekami ir kiti darbai: mašinų išlyginimas, (body) dažymas, automatinis plovimas ir daug kitų darbų.
2637 West 47th Street, Telef. LA 3-9663
CHICAGO 32, ILLINOIS

DARGIS DRUG STORE
2425 W. Marquette Road
LAIKE ATOSTOGŲ YRA UŽDARYTA
Sugrįšim rugsėjo mėn. 3-čią dieną
—o—
Dėkingi esame už Jūsų paramą.
CHARLES P. DARGIS
Reg. Pharmacist

Kas tik turi gerą skonį, Viską perka pas Lieponį!
LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
TURI DVI KRAUTUVES CHICAGOJE:
BRIDGEPORTE, 3207 S. Halsted St., VIctory 2-4226
Vedėjas E. RUDAITIS
FURNITURE CENTER, INC.
MARQUETTE PK., 6211 S. Western, PRosp. 8-5875
Vedėjas J. LIEPONIS
Pirmad. ir ketvirt., nuo 9 iki 9:30, kitom dienom nuo 9 iki 6 v.v. Penktadieniais vakare iki 9:30 val. vakaro. Sekmadieniais atdara nuo 12 iki 5 valandos.
Liepos ir rugp. mėnesiais abi krautuvės sekmadieniais uždarytos.

COSMOS PARCEL EXPRESS CORPORATION
sudarė naują sutartį su V/O Vnešposyltorg priimti MAISTO PRODUKTŲ siuntinių dovanas giminėms gyvenantiems SSSR.
Pristatymas skubus iš maisto sandėlių, esančių Sovietų Sąjungoje. Kainos prieinamos.
Pageidaudami katalogų, kreipkitės į bet kurį mūsų skyrių arba į vyriausią įstaigą:
45 West 45th Street
New York, N. Y., 10036, Room 1101
Tel. CI 5-7905

STANDARD FEDERAL
SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4192 ARCHER AVE. — CHICAGO, ILLINOIS 60632
Telef.: VIrginia 7-1141
TURTAS — $87,000,000 REZERVAI — $8,500,000
Už taupmenas mokame dividendus kas 3 mėnesiai
PASKOLOS NAMAMS ĮSIGYTI AR TAISYTI
VALANDOS: Pirmadieniais 9 iki 8 v. v. Antrad. 9 iki 4 v. v. Trečiadienį — nedirbama. Ketvirtad. 9 iki 8 v. v. Penktad. 9 iki 4 v. v. Šeštad. 9 iki 12 v.
JUSTIN MACKIEWICH, Jr., Prezidentas

Petkus
TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Telef. GRovehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero, TOwnhall 3-2108-09
AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME
THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities
6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

EUDEIKIS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS
4605-07 South Hermitage Avenue
Tel. YA 7-1741-2
4330-34 South California Avenue
Telefonas LA 3-0440 ir LA 3-9852

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO MR. NELSON SAVININKO
SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3911 West 111th Street
Didžiausias Paminklams Planų Pasirinkimas Visame Mieste
Telef. — GEdarcrest 3-6335
Viena blokas nuo kapinių

GUŽAUSKŲ BEVERLY HILLS GĖLINYČIA
Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų, laidotuvių ir kitų papuošimų
2443 WEST 63rd STREET
Telef. PR 8-0833 PR 8-0834

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
STEPONAS C. LACKAWICZ
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIrginia 7-6672
PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401
POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911
LEONARDAS F. BUKAUSKAS
10821 S. MICHIGAN AVE. Tel. COmmodore 4-2228
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138—1139
VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE. CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1003

Moterų Gyvenimas

Redaguoja St. Semėnienė, 3321 S. Halsted St., Chicago 8, Ill., Tel. CL 4-5665

NATHALIE SARRAUTE

Žymi naujojo romano atstovė

BIRUTĖ CIPLIJAUSKAITĖ, Madison, Wisconsin

Jau nuo senų laikų moteris Prancūzijoje pripažinta kaip pajėgi prozaikė: XV š. Christine de Pisan daug rašo moralinėm temom; XVII š: sužysta epistolarinė literatūra, ypač iškėlusi Madame de Sévignė vardą. Tame pačiame šimtmetyje "skaitytinų romanų" sąraše matyti Madame de la Fayette. XVIII-ajame, enciklopedistų amžiuje, moterys lyg ir truputį nutyla, tačiau vėl visu stiprumu pasireiškia XIX. Madame de Staël savo greit po visą Prancūziją pasklidusia knyga **De l'Allemagne** (Apie Vokietiją) įdiegia naujos srovės — romantizmo — pradus. Ja seka George Sand, ne tik rašiusi, bet apie save subūrusi visą eilę prancūzų romantizmo atstovų bei pradėjusi gvildenti socialines problemas. Simbolizmo žydėjimo metu — paskutiniaisiais XIX š. dešimtmečiais — moterys ir vėl mažiau pasižymi, bet jau XX a. pradžioje iškyla kita reprezentatyvi figūra — Colette. Gi bepradedančių egzistencialistų eilėse taip pat ryškiai išsiskiria vienas vardas: Simone de Beauvoir, kurios **Le Deuxieme Sexe** (**Antroji lytis**) ir **Les Mandarins** sukėlė visą eilę polemikų.

Rusų kilmės rašytoja atvaizduoja veikėjų psichinį stovį

Bėjpusėjant šiam šimtmečiui, trumpam laikui sužvilga Francoise Sagan su savo "imoralia" kūryba. Kiek tyliau praeina pirmosios Nathalie Sarraute knygos, kurias ne vienas kritikas skaito "pasityčiojimu iš romano". Jos veikalai atskleidžia užuolaidą į visai kitaip suprantamą romano pasaulį: pasaulį, kuriame beveik nieko "neatsitinka", kur pagrindinių veikėjų (iš tiesų juos reikėtų vadinti "jautėjais") dažnai net išorė neaprašoma, kur viskas paskęsta neaiškioj prietemoj, pilnoj keistų raizginių, kuriuos stengiamasi išnarplioti.

Nathalie Sarraute, rusų kilmės, bet didesnę savo gyvenimo dalį praleidusi Prancūzijoj, pati aiškina, kaip ji priėjo prie šio romano "idealo": kaip reakcijos prieš grynai veiksmu, išoriniais įvykiais bei aprašymais pagrįstąjį. Jos nuomone, šio amžiaus žmogus yra visų pirma mąstantis sutvėrimas, kuris nebegali pasitenkinti marionečių judesiais. Net ir gera dozė realistinio dialogo — visuomet skaitomo viena vertingiausių gero romano kokybių — jos nebepaatenkina. Ji nori pasiekti daugiau: atvaizduoti savo veikėjų psichinį stovį prieš ištardama tuos realistinius žodžius, prieš pradėdama veiksmą. Jai nebeužtenka pašnekėsio, ji nori prieiti prie "sous-conversation": "rezultatas judesių, iškilusių iš pačių gelmių, susipynusių, gausių, kuriuos pagaunantis žmogus išvysta žaibo sušvitime ir neturi nei laiko, nei galimybės juos išnarplioti ar jiems atrasti vardą". (**L'ere du soupcon.**) Beveik visuose jos veikaluose atidengiame pasąmonės pasaulį, kur mintys ir būsimieji veiksmai formuojasi labai palengva, vos vos apčiuopom, kur visuomet randame didelę dalį neapsisprendimo, svyravimo, "sąžinės perkratymo". Negalima netgi sakyti, kad jie parodo aiškų "išsivystymą": dažniausiai tai tik trumpa kasdieninio gyvenimo ištrauka.

Pagrindinė tema — noras išsivaduoti iš visuomenės uždėtų varžtų

Gal dėl to jos veikalus nėra labai lengva skaityti, nes po ramia išore glūdi didelis įtempimas, kuriam užčiuopti reikia surinkti visus sunarpliotų siūlų raizginio galiukus. Tas įspūdis dar sustiprinamas dažnai vartojamomis metaforomis iš pavandeninio pasaulio: ir ji, kaip naras, nori pasiekti pačią gilumą, tačiau iš pradžių mato tik neaiškiai judančias formas, nors jaučia iš visų pusių į ją atkištus liestukus - antenas. Tas neaiškus, vos pastebimas povandeninis judėjimas atitinka nesiliaujančiam mūsų pasąmonės bangavimui, kur laikas nuo laiko iškylanti didesnė banga pasiekia išorės ribą ir išsilieja į paviršių. Sarraute prisipažįsta dar tebeieškanti technikos, kuri įgalintų skaitytoją "pasinerti požeminių dramų bangon". Taip pristatomas pasaulis toli gražu ne raminantis ar linksmas — jos knygose pilnai atsispindi egzistencialistų "baimė".

Sarraute pagrindinė tema — noras išsivaduoti iš visuomenės uždėtų varžtų, pabėgti nuo jokios gilesnės prasmės neturinčių kasdieninių pašnekesių ir surasti tikrąjį save. Nuo pirmųjų — **Martereau, Portrait d'un inconnu (Nepažįstamojo portretas)** — iki paskutiniųjų — **Le Planétarium (Planetariumas), Les Fruits l'Or (Auksiniai vaisiai)** — romanų ji nuolat grįžta prie tos "vergavimo" temos. **Planetariume** ji atvaizduoja jauną porą, patekusią į socialinius varžtus ir kovojančią už savo laisvę. Visas romanas pagrįstas viena didžiule metafora: žmogus uždarytas planetariume permatomom sienom, kur kiti jį gali stebėti, bet iš kurio beveik neįmanoma ištrūkti. Glaudžiai su šia tema susijusi kita jos tezė: kad žmogus kaskart parodo mažiau drąsos, išeidamas į atvirią kovą už savo individo idėjas. Vieną savo kritikos straipsnių rinkinių Sarraute paavadina **L'ere du soupcon (Įtarimų amžius).** Čia ji griežtai pasisako tiek prieš autoriaus, tiek prieš skaitytojo nenuoširdumą, prieš jų tingumą įsiskverbti jau ne tik kito pasaulin, bet jo pačion būtin, atrasti tai, kas jame skirtinga, o ne bendra visiems.

Sarraute "dvasinė giminystė" su Sartre

Įdomu tai, kad Nathalie Sarraute pradėjo rašyti beveik tuo pačiu metu, kaip Jean - Pau Sartre, beveik nepažindama jo veikalų. Kritika ir patys autoriai greit pastebėjo tam tikrą "dvasinę giminystę". Pati Sarraute, apie tai kalbėdama, šypsosi: pasak jos, ji nedaug tenusimano apie filosofiją, ir ją domina visų pirma žmogus, kaip gyvas sutvėrimas. Sartre savo įvade **Nepažįstamojo portretui** nedvejoja išreikšti visišką pritarimą Sarraute siūlomom naujom gairėm: "Nathalie Sarraute geriausia kokybė, tai jos klumpantis, apčiuopom einantis stilius, toks nuoširdus, toks pilnas gailesčio, kuris atsargiai ir švelniai prisiartina prie savo objekto, paskui staiga, susigėdęs ar išsigandęs taip komplikuoto pasaulio, nuo jo pasitraukia, ir kuris pagaliau staiga mums perduoda apsiseilėjusią baisybę visoj savo pilnumoj, bet beveik prie jos neprisiliesdamas, pasinaudodamas magiška metaforos jėga. Man atrodo, kad leisdama atspėti neapčiuopiamą autentiškumą, parodydama nesustojantį judėjimą nuo individualumo iki visuotino bendrumo, stengdamasi pristatyti raminantį bei beviltišką inautentiškumą, ji sukūrė techniką, kuri įgalina pasiekti, prašokant psichologiją, tikrąją žmogaus būtį, jo tikrąją egzistenciją".

M. Remienė, V. Brazienė, E. Blandytė, M. Meškauskaitė, N. Vengrienė, P. Vaitaitienė ruošiasi modeliavimui rugs. 27 d. Jaunimo Centre, Cicero M. N. Pr. Rėmėjų ruošiamoje Madų Parodoje.

EKSPEDICIJOS KOVA SU LAUKINIAIS

Rašo lietuvė misijonierė Marija Širdies Jėzaus

Requena yra tarp neįžengiamų Peru valstybės miškų ir turi susisiekimą tik laivais arba hidroplanais. Norima pratęsti kelią tarp Requenos ir Yavari upės, kuri skiria nuo Brazilijos. Kelias pagerintų Requenos gyvenimą. Valstybės prezidentas sudarė komisiją ir vasario 13 d., išklausę šv. mišių, išvyko 39 vyrai, apsiginklavę kirviais ir kitais reikalingais daly kais, kirsdami apie 2 metrų plačio kelią. Kiekvieną dieną taip prakirsdavo nuo 4 iki 7 km. kelio. Miškas labai tankus, tiesiog nematė nei saulės. Kentėjo nuo vabzdžių kandimo, nuo lietaus. Primirkę rūbai ant jų pačių kūnų turėjo išdžiūti. Kentė alkį, nes negalėjo daug pasiimti maisto. Turėjo 2 porcijas bulvinių miltų su cukrum. Kai pavykdavo nušauti kokį žvėrį, pagerindavo maistą. Du kentėjo nuo įkandimo nuodingų gyvačių, bet turėdami sanitarą ir tam reikalingus vaistus, po keletos dienų pagerėjo. Taip skynė kelią be jokių nuotykių iki kovo mėn. 9 d., kada visai pristigo maisto. Prašė atsiųsti lėktuvu, nes jau buvo nuėję apie 180 klm. Taip eidami atrado gana platų kelią, iškirstą ir pramindžiotą. Iš karto apsidžiaugė, manydami, kad priėjo prie kareivių sargybų. Einant toliau, staiga kelias išnyko. Atrado didelį plotą, apie kelis hektarus, iškirstą ir daržus, prisodintus bulvių, bananų ir kitų vaisių. Suprato, kad atsirado tarp laukinių. Pamatė jų gyvenamą namą, vadinamą "maloka", 50 metrų ilgio ir 30 mtr. pločio. Iš karto bijojo įeiti į tą namą. Namas — nuo viršaus iki žemės stogas, be langų, turėjo tik dvejas duris apie metrą aukščio, viduj visai tamsu. Tame name buvo lyg kambariai, atskirti lapais, dviejų aukštų.

Laukinių būstinė

Tame "maloke" buvo net 40 kambarių, kurių kiekviename gyveno po vieną šeimą. Taigi, ten buvo apie 200 asmenų. Kelio tiesėjai įsitaisė ir jau turėdami maisto pranešė, kad nebesiųstų, nes įsikūrė apleistame maloke. Ekspedicijos vadas išsiuntė po tris asmenis į apylinkę. Kaip tik to laukė laukiniai. Prasidėjo tarp jų kova. Užmušė vieną, kiti du liko sužeisti. Kitos grupės grįžę vyrai sakė, kad yra apsupti laukinių iš visų pusių.

Naktį praleido ramiai, bet kitą dieną prasidėjo stipri kova, kuri truko visą pusvalandį. Tarp ekspedicijos narių nebuvo užmuštų, bet 4 sužeisti, ir sunkiai. Prašė greitos pagalbos.

Vėl susidarė kita 43 vyrų ekspedicija. Sužinojęs valstybės prezidentas davė įsakymą aviacijai, kariuomenei ir jūrininkams skubėt į pagalbą. Lėktuvai pagaliau po daug skridimų nustatė jų buveinę. Tuo tarpu laukiniai vėl puolė ir nužudė antrą iš ekspedicijos ir eilę kitų sužeidė. Ekspedicijos nariai negalėjo pajudėti iš to "maloko", pristigo ginklų ir šaudomos medžiagos. Pagalbos nesulaukdami buvo labai nusiminę. Jų vadas Gumersindo Flores, geras žmogus, gyvenantis priešais mūsų namą, turi didelę šeimą sudėjo maldą ir su giliu pasitikėjimu ją kalbėjo garsiai, vien pasitikėdamas Dievu. Ta malda buvo įdėta į laikraščius.

Regina Jautokaitė — Miserere

Įtampa namiškiuose

Tuo tarpu Requenos gyventojai — ekspedicijos narių žmonos, vaikai, tėvai ir visi kiti gyventojai — pergyveno baisias netikrumo valandas. Tiesiog buvo desperatiškas verksmas artimųjų kai sužinojo apie savo brangių asmenų mirtį. Vakarais ir rytais per šv. mišias pilnutėlė bažnyčia žmonių meldėsi jų intencijomis.

Apgultieji jau tiesiog neturėjo vilties ir išeiti iš to "maloko". Bet staiga išgirdo skrendantį virš jų galvų lėktuvą. Tai jiems davė lyg naują gyvenimą. Nuleido parašiutais maisto, vaistų, ginklų. Jautė, kad visa Peru valstybė yra su jais. Prašė tik kad helikopteriais pervežtų sužeistus, nes jie negalėjo pasijudinti iš vietos. Deja, helikopteris negalėjo nusileisti.

Tuo tarpu kita ekspedicijos grupė ėjo be poilsio. Jiems pritrūko maisto. Dvi dieni buvo visai nevalgę. Sako, kad jiems vaidenosi ir maistas, ir vanduo. Tos grupės vadu buvo vienas karininkas. Pradėdamas netikrą ir pavojingą kelionę, liepė visiems persižegnoti, sakydamas, kad tik vienas Dievas jiems gali čia padėti.

Bombardavo laukinius

Nesulaukdami pirmieji helikopterio, vėl prašė greitos pagalbos. Atskrido kiti lėktuvai ir keletą kartų bombardavo apylinkę. Laukiniai pavojų jausdami artinosi prie malokos. Ekspedicija tai matydama, pradėjo šaudyti kulkosvaidžiais. Buvo girdėti baisus laukinių riksmas, staugimas ir jie tolinosi. Sako, kad kalbėjo ir keikėsi ispanų kalba. Manoma, kad tie laukiniai yra vadovaujami baltųjų.

Kai pasiekė juos antroji grupė, visi atsigavo. Vėl prašė, kad atsiųstų helikopterius sužeistiems. Išdegino aikštę, kad galėtų nusileisti. Pats prezidentas prašė Jungtinių Valstybių, kad atsiųstų helikopterius. Po dienos atskrido iš Panamos 2 dideli lėktuvai "Hercules" į Iquitos, atveždami helikopterius. Iki juos sudėjo, vėl praėjo diena; o čia — tokia baimė.

Amerikiečių pagalba

Pagaliau Didjįį Pirmadienį atskrido į Reqpeną 3 helikopteriai su 6 amerikiečiais aviatoriais. Tą pačią dieną po keletos valandų atvežė sužeistus ir ligonius — viso 10 asmenų. Juos tuojau su kitu lėktuvu nuvežė į Iquitos ligoninę. Amerikiečiai buvo apsistoję čia pas tėvus pranciškonus. Ekspedicija, gerai apsiginklavusi, ėjo iki Yavari upės, kur jų laukė kariuomenės laivas. Tuo pačiu laivu atplaukė keli laikraštininkai, tarp jų vienas prancūzas. Buvo vienas fotografas, kuris visas nuotraukas pardavė laikraščiams. Iquitoje ekspedicijos narius pasitiko miesto vyriausybė, kariuomenės vadovybė ir labai daug žmonių. Pats jų vadas išvažiavo į Limą, pas respublikos prezidentą. Visa jų kelionė truko 43 dienas. Viso buvo 83 vyrai.

Atrasti turtai ir kokaino plantacijos

Atrado daug turto, derlingą žemę, daug kaučiuko ir kitų tos rūšies gėrybių. Sako, kad atrado dideles plantacijas kokaino, kuris sudaro milijonus pelno. Spėjama, kad tas viskas yra milijonierių rankose ir jie darė viską, kad sutrukdytų ir nužudytų ekspedicijos žmones. Kiekvienais metais laukiniai užpuldinėjo vietinius gyventojus. Pernai buvo nužudyti 8 žmonės, ir šiemet bijoma didelio užpuolimo, nes laukiniai yra labai kerštingi. Spėja, kad jų buvo nužudyta labai daug, kaip bombardavimo metu, taip ir iš kulkosvaidžių.

Marija Širdies Jėzaus

Jaunavedžiai Rūta ir Rimvydas Mulokai su pamergėm ir pabroliais. Nuotr. V. Noreikos

IŠ MOTERŲ PASAULIO

★ **Rūta Marija Raulinaitytė** susituokė su Rimvydu Eugenijum Muloku užpereitą šeštadienį, rugpiūčio 15 d. Chicagoje. Tenka pasidžiaugti dar viena naujai sukurta pavyzdinga lietuviška šeima. Rūta galėtų būti pavyzdžiu mūsų jaunimui. Mergaitė, užaugusi su abiem dirbančiais tėvais, gyvenusi visą laiką tarp svetimųjų ir negavusi mokslo lietuviškose mokyklose, kalba gera, gražia lietuvių kalba. Pati išmoko ir skaityti, ir rašyti. Ji nepakenčia primaišymo angliškų žodžių į lietuvių kalbą. Pati kalba ir kitus ragina visada kalbėti arba lietuviškai, arba angliškai, bet abi kalbas vartoti grynas. Rūta Lietuvą paliko vienerių metelių. Vokietijoje gyveno Hanau, ..Neuffen ir kitose stovyklose. JAV gyveno Detroite, vėliau dėl motinos darbo — gydytojos, persikėlė į Iowa valstybę, kur gyveno 4 metus. Ten su ūkininkų vaikais baigė pradžios mokyklą. Dabar 10 metų gyvena Illinois valstybėje. Paskutiniuosius šešerius metus — savo namuose Lake Bluff, Ill. Rūta baigė Lake Forest, Ill., aukšt. mokyklą gerais pažymiais. Rūta buvo linkusi su draugėmis pasukti į rytinių valstybių universitetus. Tėvai tam pasipriešino. Jų įsitikinimu, jaunimas dažnai veda iš tos aplinkos, kurioje mokosi. Tai įkalbėjo Rūtą stoti į Illinois valstybės "lietuvišką" Urbaną. Rūta Urbanoje susipažino su lietuviais studentais, įstojo į "Neo - Lithuania" Korp! ir sutiko savo lietuvį vyrą Rimvydą Muloką. Šį pavasarį ji gavo bakalaureatą (Bachelor of Science) iš humanitarinių mokslų. Ji nori tęsti studijas ir gauti masterio laipsnį iš sociologijos. Toje srityje dar labai reikalingi idealistai darbininkai.

S. L.

Rūta Marija Raulinaitytė - Mulokienė — Nuotr. V. Noreiko

★ **Lilija Vanagaitienė** atšvęs savo gimtadienį sekantį antradienį, rugsėjo 1 d.

★ **Genovaitė Giedraitytė** susižiedavo su Jonu Maluška. Ji yra Lietuvos Vyčių choro narė. Ji suorganizavo ir dabar moko jaunuosius vyčius.

★ **Dail. Agos Rimienės** skoningai, elegantiškai, nors gan paprastom priemonėm, išpuošti parengimų vaišių stalai kelia didelio pasigėrėjimo, renoiriško spalvingumo ir jaukumo: gėlės, žvakidės, šviesos, vaisiai, daržovės, kitos stalo gėrybės ir būtinybės išdėstomos menišku pajautimu, nuosaikumu ir originalumu. Stačiai gaila paliesti visą taip maloniai akį nuteikiančią aplinkumą. Puikus ir pasigrožėtinas vaizdas buvo ir jos sūnaus Šarūno vestuvių puotoje. Šv. Kryžiaus kuklias patalpas ji sugebėjo paversti šiam vakarui tikra rojaus vietele.

Dailininkė A. Rimienė — grafikė, baigusi 1937 m. Kaune meno mokyklą. Beveik nuo įsikūrimo šiame krašte dirbo pritaikomojo meno srity. Turi gražaus patyrimo, originalaus skonio ir nuoširdumo. Su pagarba žavimasi jos kūrybingumu iškilmingų vaišių metu.

J. P-nė

★ **Elenai Dovilienei,** dirbančiai didelėje South Side Veteranų ligoninėje Histopathologijoje, šį mėnesį buvo įteiktas "Sustained Superior Performance" atžymėjimas už jos pavyzdingai puikų darbą. Tokį pat "award" pernai gavo kita lietuvaitė — Sonia Untulienė dirbanti hemotologijoje asistente. Minimoje ligoninėje dirba nemažas skaičius lietuvių: gydytojų, technologių ir gailestingųjų seserų. Jie visi yra gražiai užsirekomendavę. E. Grigalauskaitė - Dovilienė sekantį mėnesį išvyksta porai mėnesių į Europą aplankyti savo sūnų.

★ **Ligija Rita Spingytė** atsikėlė su savo tėvais iš Pittsburgho į Chicagą. Tai nepaprastai energinga ir sąmoninga lietuvaitė. Pittsburgho universitete gavusi pedagogikos masterio laipsnį, mokytojaus Chicagoje. Pittsburgho universitete ji buvo tikra lietuviškų reikalų ugdytoja: skaitė paskaitas apie lietuvių kultūrą, papročius, tautodailę; turėjo pasikalbėjimus Lietuvos reikalais, buvo pranešėja, sakė kalbas, rašė straipsnius apie lietuviškas tradicijas, pravesdavo lietuviškas programas. Ir lietuviškoje spaudoje buvo josios straipsnių.

★ **Loretai Kaselytei** (Loretta Kassel), ištekančiai už prof. Jokūbo Stuko spalio mėn, draugės surengė mergvakarį (shower party) rugpiūčio 16 d. Dariaus ir Girėno salėje, kuris praėjo su didžiausiu pasisekimu. Loreta yra aktyvi įvairiose organizacijose: Alice Stephens dainininkė, Lietuvos vytė, sodalietė parapijos veikime ir t. t.

★ **Milda Jagėlienė** su vaikučiais buvo išvykusi atostogų pas savo tėvus Lapinskus į Worcester, Mass. Ji yra Lietuvos Vyčių lietuviškų reikalų komisijos aktyvi narė. Šioji jaunoji motina, turinti 3 vaikučius — 4 metų vyriausią ir pusės metų jauniausią — su savo vyru Jonu per vienerius metus parašė per 300 laiškų senatoriams, kongresmanams, spaudai, radijai, TV, liesdama visur lietuviškuosius reikalus.